

No 2
1 9 3 3
30 senti

Fräutse Höru!

Ärid, tööstused, ettevõtted!

Kas olete pannud tähele, et kuulutamine „Kaitse Kodu!‘s“ annab mitmekordse tagajärje meie aja-kirja levimise tõttu ostujõulistest ringkondades?

Seepärast kuulutage
„Kaitse Kodu!‘s“

Kaitseliitlased, naiskodukaitse liikmed!

Jälgige hoolega „Kaitse Kodu!‘s“ ilmuvaid kuulutusi ja tarvitage eeskätt neid kaupu, milliseid reklaamitakse „Kaitse Kodu!‘s“ avaldatud kuulutuste läbi!

TOIMETUS:

Tallinnas Kaarli t. 8, kaitseliidu peastaabi ruumes.

Vastutav toimetaja kol.-ltm. J. Maide, telefon 451-94.

Tegev toimetaja leitn. A. Treufeldt, telef. 451-89.

Toimetaja kõnetunnid kella 10–12.

Kaastöö arvatakse tasu alla, kui sellele tasunõudmine on peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaatmiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

TALITUS:

Tallinnas Kaarli t. 8.

Talitus on avatud iga päev kella 9–3. Tel. 451-89.

Tellimishind aastas 6 krooni, 1/4 a. 3 kr., 1/2 a. Kr. 1.50, kuus 50 senti.

Kulutuste hinnad ä üks lehekülj: teksti ees 50 kr., tekstis 80 kr., teksti järel 40 kr. Väline kaas 80 kr., sise-mised 60 kr.

Nr. 2

1933

SISUKORD:

- Kaitseliidu juhid Poolas.
- B. Linde: Matkamälestusi L.-Poola mägestikest.
- Kaitseliit ja muusika.
- Vabadusmonument Tallinna.
- A. J.: Kas uus maailmasõda?
- A.: Relvastuse vähendamine ja N. Vene.
- A. P.: Laskuri päevaküsimusist.
- E. L.: Suuskadele!
- Mõnd salakirja tehnikast ja selle arengust.
- Vambo: Vastlasõit (veste).
- Kaitseliidu töö ja elu.

Kaitseliitlaste tarvete ladu

soovitab eelolevaks talvespordi hooajaks rikkalikus valikus, kõrges väärtuses ja odavate hindadega

Suuski

mitmes pikkuses ja valikus

Suusakeppe

puust ja bambusest

Suusasaapaid

mitmes headuses ja hinnas

Suusasidemeid

Huitfeldt, Siukola, Bergendahl

Suusariideid

tuuleülirikondi, kampsoneid, mütsi, kindaid, sokke jne.

Suusamäärdeid

kõrges väärtuses kaitseliidu suusamäärde tööstuselt lausik- ja murdmaale.

Laskurid!

Rikkalikus valikus leiata kõrgeväärtuslikku laske-moona, püsse, püstoleid ja muud vajalist

kaitseliitlaste tarvete laost

Tallinn, Kaarli 8.

AR EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Ar 933P
Kaitse

Kaitse Kodu!

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 2

Tallinnas, kesknädalal, 1. veebruaril 1933

IX aastakäik

KRIUŠA LAHING

KUNSTNIK ARNO VIHVELINI MAAL

Kaitseliidu juhid külaskäigul Poolas

Marssal Pilsudski Eesti ohvitseride keskel

19. jaanuari öise rongiga sõitsid Poolasse, külla Poola Kütide Liidule, kaitseliidu ülem kindral-major J. R o s k a, kaitseliidu peastaabi ülem kolonel-leitnant J. M a i d e, Tallinna maleva pealik kolonel F. P i n k a ja peastaabi informatsiooni-jaoskonna pealik ja „Kaitse Kodu!“ tegev toimetaja leitnant A. T r e u f e l d t. Kaitseliidu juhid jäävad sõprusriigi omakaitse organisatsiooni külalisiks 10 päevaks, millise ajaga tutvutakse Kütide Liidu organisatsiooniga, ta allüksustega ja luuakse isiklikke sõprusidemeid.

Kui möödunud suvel külastas Poola Kütide Liidu ülem kolonel R u s i n koos oma lähimate kaastöölistega Eesti kaitseliitu, siis juba anti Tallinnas üle ametlik kutse Poola vennasorganisatsiooni külastamiseks. Käesolev hetk

osutus meie kaitseliidu juhtidele aja mõttes sobivaimaks, kuna malevais on lõpnud sügisene tööhooaeg ja vähene lumi ei võimalda veel asuda täie innuga talveperioodi tööhulga kallale.

Eesti kaitseliidu juhid viisid kaasa Poola Kütide Liidule üldkingina omapärase, kuid tagasihoidliku kingituse — meie kodukäsitöö vaiba, mis valmistatud Kütide Liidu ja kaitseliidu embleemidega ja vastava poolakeelse tekstiga:

„*zwiazkowi strzelckiemu od Estonskiego kaitseliita*“.

Vaip on valmistatud Tartu Naisseltsi kodukäsitöökojas pr. Ebba Sarali juhatusel kunstnik Richard V u n d e r l i c h i kavandi järgi.

Matkamälestusi Lõuna-Poola mägestikest

Avaldame kaitseliidu juhtide külaskäigu puhul Poolasse B. Linde sulest katkendi pikemast matkakirjeldusest Poolas

Asja lõppenud rahvusvaheline kongress oli teostunud Varssavis juuniku kuumuses, sellele siis järgnenud seitsmetunniline raudteesõit Varssavist Krakovi, kus paaripäevane peatumine oli nagu puhkuseks ja sealsete arhitektooniliste muinsustega tutvumine nagu pilguheit Poola ajalukku. Neil rännakuil veendusime igal sammul ikka rohkem ja rohkem, et poolakail on tuline õigus, kui nad kinnitavad, et see, kes pole külastanud Krakovi, pole näinudki Poolat.

Aga linnadest, olgu need ka nii kaunid oma muinsuste üliküllusega, nagu on seda Krakov, olime siiski juba tüdinud ja tülpinud. Välja, vabasse loodusesse! — selline mõte vilksatas vist ka kõige veendunuma linlase peas.

Oli siis küllalt elevust ja sagimist, kui järgmisel hommikul meid asetati suurtesse omnibustesse, milles

alustasimegi oma sõidu lõuna poole, eesmärgiks Karpaatide mägestikust Tatra-nimeline osa. Alates juba Krakovist olime künklikul maa-alal, mida läbivad küll korralikud teed, suuremalt osalt vist veel endise Austria-Ungari keiserriigi pärandus, kuid Poola iseseisvusaastail tunduvalt parandatud, aga hoolimata sellest kõigest pole sõit suurtes omnibustes siin kordkorralt tõusvaail maanteil kuigi mugav, mis ajab vanemaid matkakaaslast juba nurinatki tõstma, kuna nooremate kontidele ei tee need hüpatamised alul kuigi tunduvalt tuska, küll aga olime paari-kolme tunnilise vintsutamise järele kõik ühtviisi rõõmsad, kui omnibused peatuvad ja teejuhid meid välja käsutavad: lahkume ajutiselt oma jõuvankritest ja asumme nüüd paatidesse, mis peavad meid paarkümmeend kilomeetrit mööda mägestiku jõekest Dunajetsi ülemjooksul edasi viima. Oletasime vist ise „paate“, kuid jõekeste kaldale jõudes alles nägime, et polegi tegemist paatidega, vaid tavaliste puust õnnestatud künadega, mis olid omavahel puuvitsadega kinnitatud kokku, ja nimelt ikka kuus küna üheksa parveks. Istmeks on asetatud lauad risti üle kuue küna, kuna seda parvekest on juhtimas kaks meestritvadega ninas ja ahtris. Need on rahvusriietes mägismehed, kelle villased valged ja viltpaksud püksid on ehitatud väljaõmmeldud, peamiselt punase lõngaga, omasuguste lampassidega, mille ülemised ilustavad otsad ulatuvad mingite trodelitena eest ja tagant allagi, kaunistades meeste keskkeha. Muudugi on need melgi muiste tuntud „lakaga püksid“. Pealiskoha aga peavad katma kaks rõivastuseset: vest-kampsun ja mingi peleriinitaoline varrukata kuub, mis

paelttega kinnitatakse lõua alla. Peakatteks on kaabu. Sellises ülikonnas on need poola mägilased, nagu neid nimetataksegi, õige pitoresksed. Valgeil pükstel mõjuvad punase- ja sinise-kirjud tressid väga kaunilt, kuna vest-kampsun on oma põhivärvilt juba väga mitmekesine ja ta mõju tõstab tunduvalt kirju väljaõmbul, mis põhitooniga alati hästi harmoneerib. Kuna mägestik ei võimalda tihedamat kooselu suuremate külakondadena, siis on need üksikelaamis asuvad mägilased poola rahvapärase kunsti ja etnograafiliste esemete suurimaiks säilitajaiks, kes arendavad veel tänapäeval usinalt rahvalaulu, tarvitavad ülalkirjeldatud rahvarõivastust ja jätvavad kogu oma olemisega mulje, nagu viibiksime Stokholmi Skanseni-taolises vabaõhu muuseumis.

Varem on mind saatus paisanud Uraali ja Kaukaasia mägismaale, kus imetelin esimese veidi üksluist metsikust ja monumentaalsust ja teise vaheldusrikkust flooras. Karpaate olin vaid raudteevaguni aknast oma matkadel vaadelnud. Nüüdne matk oli nagu jalutuskäik mägestiku hiiglasuure aeda, millesse minnakse ilusasti läbi värava, et siis alustada sellega tutvumist,

koskedel. Meele kergib ligi paarkümmend aastat tagasi Torneol paari Soome parvepoisi — Linnankoski ehtsad „pärkeli-poika“ uljad tüübid — juhtimisel tõrvavenes sooritatud sõit koskedest alla, mille jubeduse romantika on nooruses nii veetlev ja kaasakiskuv, et sellist paadisõitu eemalt nähes tingimata tekib tahtmine selle kaasatagemiseks. Vaevalt tekiks selline mõte nüüd sinna jälle tagasi sattudes! Kuid mine tea: nägin ju hiljem, kuidas ealised turistid lasksid endid samades tõrvavenedes samadelt koskedelt alla sõidutada. Inimene vajab kord juba meeli kõdistavaid ergutusvahendeid, olgu need siis millised tahes.

Olime väljunud kõige kaunimal päikesepaistelisel keskpäeval, millal taevast polnud ainult pilvenarmast, aga vaevalt olime kuus-seitse kilomeetrit oma künaades sõitnud, kui korraga kärkis kõu, pilvi puistati kogu taevast tihe-tihedasti täis, nii et päsepäeval muutus seevõrd pimedaks, nagu oleks saabunud meie paras juuliöö. Siis siia-sinna sähvivad välgud, vahelduseks uued ja veelgi valjemad kargatused, nagu oleks meie kõige ligemas naabruses pikne sisse löönud. Võib olla, et see nii oligi, kuid selle uskumist segasid liialt

MARSSAL PILSUDSKI JUURES VISIIDIL

Esireas paremalt vasakule: kindral Roska, marssal Pilsudski ja kolonel-leitnant Maide

alates pooleldi lausikmaaga segi paisatud kungastikuga, mis kordkorralt aga tõuseb ikka kõrgemaks.

Dunajets pidi siin kuskil ligikonnas algama: küna-dele istumise paigas alles pidi olema see mägestiku-jõeke nii sügav, et juba edasi pääsime. Aga ega see sügavus siingi kuigi nimetamisväärne olnud: sageli kolistasime oma küna-de põhjadega vastu kive ja nii mõnigi kord oleksime neile istumagi jäänud, kui paadijuhid poleks oma ritvadega aidanud kiirel voolul meid sealt vabastada. Muidugi ei puudunud ka kohad, kus oli vahest üle sülla vett, kuid enamasti küündis see vaid paari jalani. Sõitki läks vahelduva kiirusega, kuna lausikumail kohil voolas jõeke vägagi aeglaselt, et siis langemistel kiirustuda kärelda neeluna, ilma et need looduslikud paisud oleksid tundunud käänukohilgi kuigi kardetavana. Tõsi, ei puuduvat siingi need juhtumid, mil oskamatud paadijuhid ei suuda anda oma künaparvele õiget suunda ja pealvistujad teevad tahtmatult väikese supeluse jääkülmas mägestikujões. Juhtub see kuristikku kohal, pole uppumine kuigi keeruline, eriti kui kivide vahele kukkudes jääd uimaseks. Kuid need hädad kokku pole siiski kaugeltki seda, mis on oma hädadohtlikkusest paadisõit näiteks Torneo

üksteisele järgnevad kõuekargatused ja meie põhjamaalased, pole kord juba harjunud sellega, et pikne selliselt ligistikku sisse lööb. Siis alles hakkas valama. Mis on meie kodumaised suurimadki hoovihmad mägestiku tubli valangu vastu!?

Meil oli tegemist, et tüürida oma küna-dega kalda ääre ja seal leida vihmavarju. Kes leidis kaldasse uuristatud kaljukoopa, oli ülimalt õnnega koos. Ka neil polnud kurta, kes juhtusid siin mägestikus ehitatud küünidele ja hurtsikuile, mis on määratud üksikuile rändajaile, olgu see siis kas mõni ettevõtlik turist oma juhiga või jälle kuhugi tõttav mägilane, kes matkab kuhugi, teejuhiks ainult ta teravaotsaline ja lõigetega kaetud kepp, mis on sageli omaette kunstiese. Mis sest, et need matkajate peavarjud just oma lagunevate katuste poolest jätvavad vägagi palju soovida. Aga ikka leidub neis varju tuule eest ja katuse tervem koht pakub kuivemat olemist.

Oled sa aga mõnekski minutiks jäänud sellise mägestikuvihma kätte, siis oled kindlasti niisama läbimärg nagu oli seda kogu meie seltskond. Vanemale ja hädisele inimesele pole muidugi kuigi mugav tunda oma ihu külge kleepuvaid riideid, kuid suvekuumuses

pole see ka mitte just tappev, kui sellena ei võeta väikest nohulist turtsumist, mis on paratamatu ka siis, kui juba veerand tunni pärast sädeleb päike pilvede-

Poola Küttide Liidu peakomandant kolonel RUSIN Eesti kaitseliidu varukalindiga.

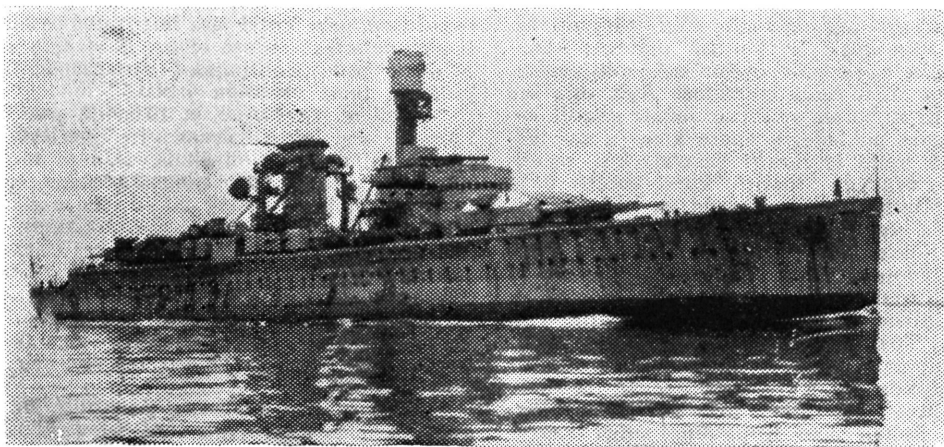
lagedast ja täiesti selgest taevast, nagu poleks äikest ja vihma nädalapäevigi olnud. Ainult puude okstelt alatasa tilkuvad piisad, maani painutatud rohi ja äsja tekkinud mägestiku-veenired kõnelevad meile veel äsja möödunud suurest hoovihmast, millega on täitunud meie

sõidukünad veereni. Algab siis hoolas kühveldamine kõigi võimalike abinõudega, peamiselt teevad seda küll meie parvejühid oma kaabudega, mille ilu ja uhkus kuulub nüüd juba hiljutisse päikesepaistelisse minevikku. Kui vesi on sedavõrd välja kühveldatud, et meie läbimärjad jalad sobivad kuidagi künasse pistmiseks, asume uuesti oma sõidukeisse, et jälle pärivett edasi tõtata.

Kaldal aga tõuseb kordkorralt suurepärasem okaspuumets, mis oma looduslikus puutumatuses ja kauniduses ümbritseb meid roheka ja uhkelt monumentaalse müürina, mille vahel meie kogu aja keerlemegi. Kordkorralt haruldasemaiks muutuvad need lausikmaised kohad, mis järsku avardasid meie vaatepiiri vaid hektteks kuhugi oru soppi, mille taga tõusis jällegi sama metsastatud kaljusein, kord järsum, kord lausikumalt kerkiv. Aga juba oligi kadunud see hetkeline väljavaade ja uuesti olime suletud jõesängi. Kuidas oleks tahtnud kaela välja sirutada, kui oleks suutnud näha üle selle roheline müüri, mis lakkamatult nüüd juba palistas Dunajetsi mõlemaid kaldaid! Aga ei olnud mingit pääsu kõrgemale. Nagu mingisugused rasked tinapommid olid seotud meie jalgu, mis ei võimaldanud meil näha kaugemale kui mõni meeter paremale ja niisama palju pahemale poole, kus algaski kallas, järsku kõrgele üles kerkides kas paljana või jälle käega katsutavas kõrguses juba metsaga kaetuna.

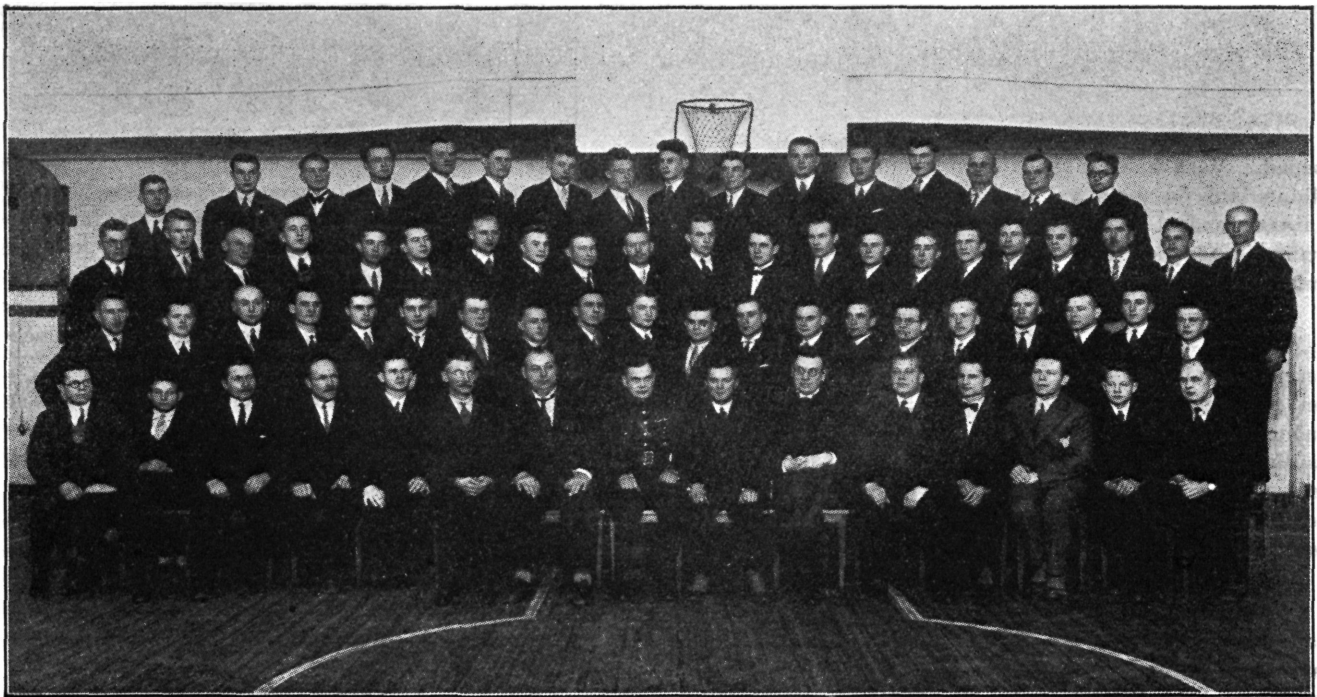
See all madalas viibimine ja pealegi mõlemalt poolt kalju- ja metsamüüri eraldatud olek pani meid künnadel sõidul igatsema tagasi maanteele pääsmist: on ikkagi vahelduslikum, kui tõused maanteel vahest kõrgele mäeharjale ja sealt avaneb sulle vaade mitmekilomeetrilisse kaugusesse, mis küünib harukorral isegi horitsondini. Ja kuigi see viimane on siingi võrdlemisi haruldane ja erakordne, siiski ei puudu ka horitsondi nägemise võimalus. Ja seegi on suureks lohutuseks lausikmaa elanikule, kellele avarus on juba paratamatu vajadus, milleta meile ümbrus muutub nagu vanglaks, kust ei näi olevat väljapääsu.

Kui siis peale paaritunnilist künnades istumist, arvestamata vihmavarjus viibimise aega, ja jõel ligi paarikümnekilomeetrilise matka sooritamist peatusime uuesti ja silmasime kaldal oma omnibuste rongi, siis näisid need meile juba päris mugavatena ja oma varju alla kutsuvatena, nii et otse rüsinal neisse tormasime. Muidugi oli sealjuures igäihel tagasihutajaks mõte, et neis sõidukeis pole enam uut märjakssaamise hädaohu ja et need viivad meid märksa kiiremini peatuspaika, kus teadsime meid ootavat soojendava kella-viitee. Bernhard Linde.

Kirjutuse „Kas uus maailmasõda?“ juure. Saksa moodsaim lahinglaev „Deutschland“, mis lasti neil päevil vette ja mida peetakse sõjalaeva tüübi tippsaavutuseks.

Kaitseliidu orkestrijuhitide ja nende abide kursus Tallinnas

Kaitseliit ja muusika

Kõik kaitseliidu orkestrid juubel-laulupeole mängimal — Orkestrijuhitide kursused Tallinnas ja Tartus

Laul ja muusika on kõikidel aegadel olnud suurimaiks ja otsekohesemaiks inimhinge avaldajaiks. Nendes on luuletajad, heliloojad ja paljudel juhtumitel rahvad ise pannud kõik, mis hinge sügavuses peitub.

Eesti rahvas on alati olnud laulurahvas. Rõõm ja mure on kaksikvennad. Nii rõõmu- kui ka murepäevil ei ole keegi suutnud sundida vaikima meie vaba laulu.

Laul ja mäng on olnud lahutamatuks saatjaks, lohutajaks ja julgustajaks meie rahvale tema kõige raskemal surveaegadel. Tema kaudu on suurel määral säilinud meie rahvuslik iseteadvus, kultuuri omapärasus, tema kaudu on õhutatud ja arendatud meie rahvuslikku mõtet. Ka pole olnud vähene laulu mõju meie viimases ennastsalgavas heitluses oma iseseisvuse eest — vabadussõjas.

Tulevad meele ühe vanema vabadussõja-aegse juhi sõnad, mida ta armastas ütelda oma rügemendile ka kõige raskemas olukorras: „Mehed, kas laulame?“ Ja nad laulsid. See ühendas neid, vaimustas ja andis juure kohusetundelist indu ja tugevat sisemist tasakaalu.

Nii murepäevil. Kuid seda võimsamalt ja spontaansemalt on kõlanud ja kõlab eesti laul rõõmupäevil — nii ärkamisajal kui ka iseseisvuse aastail.

*

Suurejoonelisiks rahvuslikeks demonstratsiooniks on meie laulupeod, mis toovad kokku kogu maalt ühise sihiga — et laulda — tuhandeid lauljaid ja mängumehi ja sadu tuhandeid laulu- ja muusikaarmastajaid.

Tundes meie rahva uemat ajalugu võime tõmata joone nagu kahe ajastu vahele. Iseteadvama Eesti ajalugu algab meie esimese laulupeoga. Meie laulupeod on meile olnud samad, mis teistele rahvastele nende rahvuspühad. Meie rahvas elas oma parimad tunnid laulupidudel, teised rahvad oma rahvuspühadel. Siit ammutas eestlane selle iseteadvuse, millega ta sammus vastu 24. veebruarile 1918. Laulupeod on olnud elurõõmsaiks rahvuslikeks eneseavaldusteks, kus kaovad isamaalises härduses kõik äripäevased mured ja vahed. Siin elatakse vaid sellele, mis on õilis, mis on ilus.

Seisame jälle laulupeo eel. Seekord juba 10. juubel-üldlaulupeo eel, mis peetakse Tallinnas 23., 24. ja 25. juunil k. a. Juba mitmendat aastat teeb Lauljate Liit, kelle õlgadel lasub nende suurettevõtete korraldamine, eeltöid selle heaks kordaminekuks. Huvi asja vastu kohtadel on suur, nagu näitavad senised osavõtjate ülesandmised. Kõigil kaalutlusil võime kindlasti loota, et juubel-laulupidu kujuneb ennenägematult jõurikkaks.

Tänapäev räägitakse palju raskeist aegadest ja nendega kaasas käivaist muredest. Ollakse nagu tüdinud kõigest, muutunud ükskõikseks, ja majanduslik kriis kipub tooma kaasa ka vaimset kriisi. Oodatakse nagu midagi. Kust see peab tulema ja mis see on — ei tea keegi. Ollakse pettunud sarnastel aegadel ka kõige kindlaimais asjus ja lootustes. Vast annab vaba laul, laulupeo suur idee, endiste aastate eeskujul tagasi senise tasakaalu, süvendab meis rahvuslikke aateid ja sisendab teadvuse, et ikkagi oleme ise oma õnne

sepad. Vast haaratakse siis võimsamini vasarad, kui ühine laul on meie vaimu värskendanud. Vast raputatakse endast siis maha kõik liigne, ületatakse ajavaim ja tõendatakse, et eestlasele pole olnud ega ole miski ülepääsmatu.

Tahaksin loota, et eelseisev juubel-laulupidu suudab täita need ootused. On olnud aegu, millal laulupidu on juhtunud eestlasele veelgi raskemale ajale kui seda on praegune. Siiski kõlas vaba laul muretult ja nii mõnestki raskusest saadi üle — lauldes. Eelseisvale laulupeole on pandud suuri lootusi ja ootusi. Tundub, et sel on ka vääriline vastukaja kohtadel, arvestades asjalikkust ja tõsidust, millega tehakse kohtadel ettevalmistustöid.

*

Kaitseliit kui seltskondlik organisatsioon, kes taotleb peale riigikaitse ka üldkultuurilisi sihte, on alati hinnanud kõrgelt muusika ja laulu tähtsust meie rahvuslikus elus. Sellest on ka tingitud muusika ja laulu tunnustatud ja kaaluv koht kaitseliidus. Need kaks õilsa kunsti esindajat omavad kaitseliidu töös ja organisatsiooni igapäevases elus nii kasvatus- kui ka propagandateguritena esmajärgulise tähtsuse. Ükski kaitseliidu vähem kui väike ettevõtte ei möödu lauluta. Kui mitte muud, siis tingimata palve oma ilusa isamaa eest ja võimas laul mehe meelest, mis kõigile organisatsiooni liikmeile — nii vanadele kui ka noortele — tuletaks meele: kes sa oled, mis sa teed ja mida on sinu kohus teha. Kus on olemas kaitseliidu orkestrid, seal täidavad need oma ülesande meeste vaivustamiseks.

*

Laul ja muusika on Eestis kõige rahvapärasem kunstiala. Laulukoorid ja lauluseltsid on populaarseimad organisatsioonid. Esimesest tõest tingituna

haaras ka kaitseliit, tundes end selleks olevat kohustatud, asjast kinni. Väljudes aga teisest tõest ei või kaitseliit endale lubada asuda olemasolevate laulukooride ja orkestrite killustamisele seega, et ta hakkaks looma oma populariteedile toetudes uut koori või orkestrit seal, kus üks juba mõne teise organisatsioonina on tegutsemas. On ju vähemais keskustes tegelased ühed ja samad.

Kuigi nimeliselt on kaitseliidu laulukoori vähe, on kaitseliidu tegelasi teistes koorides õige palju. Lõppeks ongi asja enda huvides tähtis, et kaitseliitlased lähevad asjaga kaasa.

Küll on aga kaitseliidul praegu üle maa 48 pasunakoori ligi 1000 mängijaga. Need orkestrid on esijärjekorras vaid kaitseliidu enese tarviduste rahuldamiseks, kuid samal määral ka kohtadel muusikalise elu arendamiseks ja edendamiseks. Kaitseliidu orkestrid taotlevad kolme erinõuet:

1. Orkester peab olema terviklik ja elujõuline. Selleks olgu tal kindel organisatsioon.
2. Orkestril olgu esmajoonel kindel kultuuriline siht. Ta peab suutma arendada kohtadel muusikaelu.
3. Kaitseliit peab kasvatama noori jõude noorte ligitõmbamisega õpilastena orkestritesse.

Eriti 1. ja 3. punkt räägivad kindlal keelel kaitseliidu ürituste kasuks. Pole ju kuski saladuseks, et kaitseliidu orkestrid on organisatsiooniliselt kui ka sisemise distsipliini mõttes teistest ees. Sisemised intriigid ja hõõrumised, mis tavalised on mujal, on kaitseliidule võõrad. Noorte orkestriõpilaste instituuti ei tunta teistes orkestrites kui vaid kaitseliidu omis. See nähtus on eriti tervitatav, kuna selle sammuga on kaitseliidul võimalus alatasa komplekteerida oma pasunakoore ja hoida neid muusikaliselt ajakõrgusel.

Orkestrijuhik-kursuslased Tartus

Peale koosseisuliste edusammude on suudetud soetada palju ka repertuaari alal.

*

Kaitseliit, tundes täiel määral laulupidude suurt kultuurilist tähtsust, on varemil aastail alati näinud meeleldi ja tunneb seda ka tulevikus, et tema orkestrid ja laulukoorid esinevad laulupidudel ja laulupäevil. Eriti soovib seda kaitseliidu juhtkond eelseivaks juubel-laulupeoks.

Lauljate Liidu juures on kutsutud ellu puhkpillide sektsioon. Väljudes siin teadmisest, et kõik kaitseliidu orkestrid lähevad innukalt kaasa üldlaulupeo rahvusliku lipu alla, lõi kaitseliidu peastaap nimetatud sektsiooniga lähema kontakti, kuna kõik teguvõimsamad kaitseliidu pasunakoorigid on nii-kui-nii Lauljate Liidu puhkpillide sektsiooni liikmed, ja kes seda ei ole, see läheb ikkagi kaasa suure ettevõtte teostamisele.

Lisaks senistele orkestrijuhitide päevadele korraldas kaitseliit koos eelnimetatud sektsiooniga kaks suuremat orkestrijuhitide lühiajalist kursust. Tallinnas peeti kursus 28., 29. ja 30. detsembril l. a. ja Tartus 7., 8. ja 9. jaanuaril k. a. Respekterides head koostööd Lauljate Liiduga võimaldas kaitseliidu ülem osavõtu ka välispool kaitseliitu seisvaile orkestrijuhitidele.

Kursustel oli esindatud üle maa 128 orkestrit, nende hulgas 32 kaitseliidu orkestri juhid ja nende abid. Lektoritena toimisid:

Muusika teooria alal — prof. A. T o p m a n ja hra V. J a k o b s o n; orkestri koosseisu ja pillide alal — hra J. V a k s; orkestreerimise alal — hra F. T a m m a r. Orkestrite organisatsioonilistest küsimustest refereeris k.-l. peastaabi kultuur-informatsioonijaoskonna pealik leitn. A. T r e u f e l d t. Praktilisi orkestri harjutustunde juhatas vanameister R. K u l l, kes on ühtlasi ka 10. üldlaulupeo orkestrite üldjuhiks.

Loomulikult ei suudetud kolmepäevaseil kursustel käsitada kõiki aineid suurema põhjalikkusega, küll aga andsid need kaks kursust palju orkestrijuhitidele ühiseks arusaamiseks ja aitasid siluda mõnegi konarluse. Veel tähtsamaks osutusid omavahelised elavad mõtteavaldused.

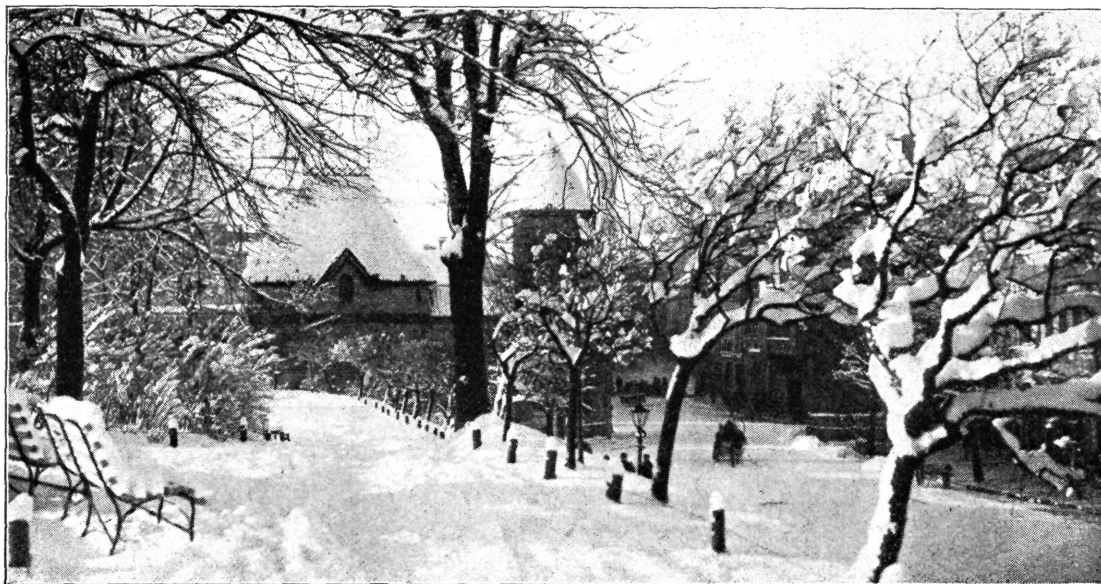
Et suurem osa lektoreid on ühtlasi ka puhkpillide sektsiooni juhataste liikmed, siis suudeti lahendada palju küsimusi, mis tulid kohtadelt. Kursuslased said kuulda kogu laulupeo puhkpillide repertuaari parimate kaitseliidu orkestrite ettekandel ja ühtlasi, saades kätte laulupeo noodid, tutvuda nendega. Tartu maleva kodus oli korraldatud erikontsert vabadusristi vendade malevkonna orkestri poolt suurendatud koosseisus. Peale kursuslaste oli kontsert meelitanud kokku saali-täie asjast huvitatuid, kel oli võimalus kuulda uuemaid eesti helitöid.

*

Suur töö kohtadel on täies hoos. Raadio kaudu algavad tunnid orkestrijuhitidele instrueerimiseks. Veebruaris annab Tallinna kaitseliidu orkestrite koondis kontserdi laulupeo kavaga.

*

Kaitseliidu muusika-aladesse puutuvate küsimuste üle oli kursuslasil mõttevahetusi kaitseliidu peastaabi juhitega. Vahetati mõtteid kõigi põlevamate päevaküsimuste üle. Peastaabi poolt töötatakse välja orkestritele normaalkodukord. Lahendati majanduslikke küsimusi ja vahekordi. Avaldati soovi, et tulevikus võetakse kaitseliidu päevade kavasse ka kaitseliidu orkestrite üldkontsert. Peeti soovitavaks, et 10. üldlaulupeole kõik kaitseliidu orkestri liikmed ilmuksid vormis.

Esimene lumi Vana-Tallinnas

VABADUSMONUMENT TALLINNA

Vabadussõja Mälestamise Komitee üleskutse

Vabadussõja Mälestamise Komitee ülesandeks on vabadussõja ja temas langenud kangelaste mälestuse jäädvustamine.

Selleks on kavatsusel püstitada Tallinnas üldriiklik vabadussõja monument, mis sümboliseeriks ja kajastaks kogu rahva kangelaslikku ja ennastsalgavat võitlust iseseisvuse ja vabaduse eest ja tuletaks kaasaegsele ja tulevasile põlvedele meele Eesti riigi heroilisi loomispäevi. Ühtlasi peab see mälestusmärk kujunema kohaks, kus võidakse mitmesuguseil tähtpäevil vääriliselt mälestada ja austada vabadussõja kangelasi.

Komitee on teadlik, et praegusel majandusliku surtise ajajärgul see ülesanne on seotud suurte raskustega ja vast võib esile kutsuda sooviavaldusi ootama jääda paremaid aegu. Kuid teisest küljest on avalikkuses korduvalt juhitud tähelepanu sellele, et vabadussõja üldriikliku monumendi püstitamine on vajaline ja kiire iseloomuga, on meie auvõlg, kuna vabadussõjast on möödunud juba hulk aastaid ja küsimus seisab kauemat aega päevakorral. Selleks on juba kantud hulk kulusid, astutud samme vastava kavandi saamiseks ja kogutud summasid. Viimaseks otstarbeks on komitee saanud vabariigi valitsuselt loa suurema rahalise loterii korraldamiseks, arvates 2. apr. k. a.

Neid asjaolusid tuleb komiteel arvestada ja jätkata tööd. Vabadussõja vääriline mälestamine tohiks olla üldrahvuslikuks ettevõtteks, mis suudab kaasa tõmmata kõiki seltskonnakihte, kogu rahvast, mis aitab üle saada ka majanduslikest raskustest sel alal.

Käesolevaga komitee pöördub vabariigi 15. aastapäeva eel kõigi seltskondlike organisatsioonide, teatrite, asutuste ja ettevõtete poole palvega korraldada aastapäeva puhul maksulisi pidusid, etendusi ja aktusi vabatahtliku maksuga üldriikliku vabadussõja monumendi püstitamise heaks või annetada toimepandavate pidude ja etenduste puhassissetulek kas täieliselt või osaliselt samaks otstarbeks. See oleks ilusaimaks ja väärilisimaks vabariigi 15. aastapäeva mälestamiseks.

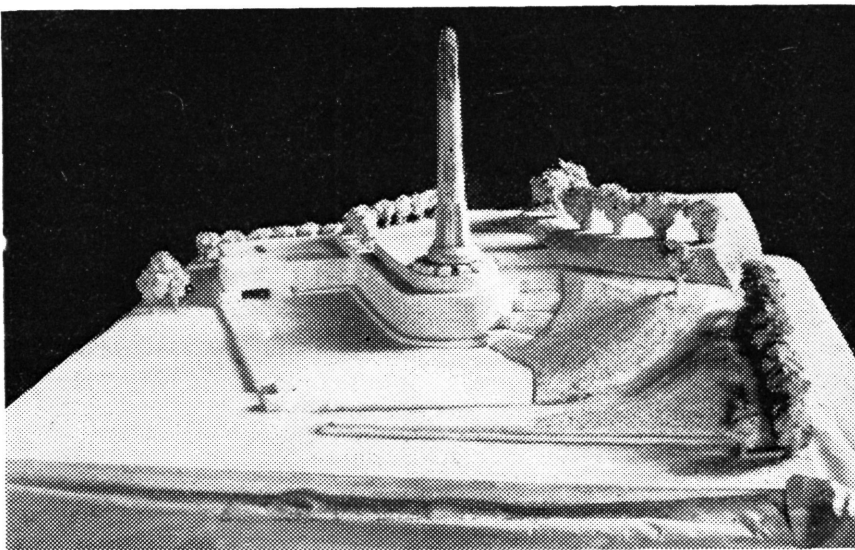
Ühtlasi on komitee pöördunud kõigi maa- ja linnavalitsuste poole palvega vabastada vabariigi 15. aastapäeva puhul s. a. toimepandavad peod ja etendused omavalitsuse heaks võetavast lõbustusmaksust Vabadussõja Mälestamise Komitee kasuks — üldriikliku vabadussõja monumendi püstitamiseks Tallinnas.

Komitee loodab, et ta palve leiab elavat vastukõla ja et saadav toetus võimaldab lähemal ajal teostada ülesande.

A. Tõnisson,
kindral-majoor,
komitee esimees.

A. Uesson,
abiesimees.

O. Kurvits,
majoor,
sekretär.

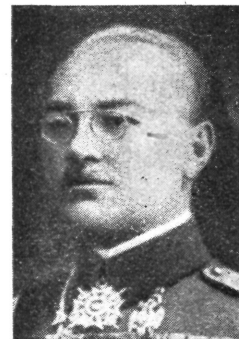

Arhitekt Karl Lüüsi vabadusmonumendi projekt püstitamiseks Harjuvärava mäele. Projekt on pandud välja ohvitseride keskkogu ruumes

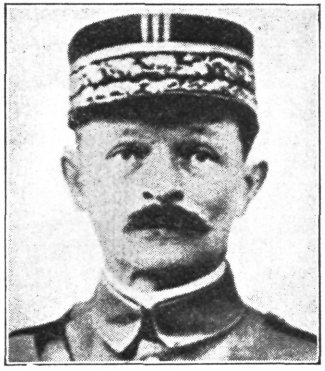

UUS MAAILMASÕDA?

PUUDUB VAID SARAJEVO!

Kui viimase Rahvasteliidu täiskogu kokkuastumise puhul kirjutas Genfi sotsialistlik ajaleht, et „meil astus täna hommikul kokku maailma relvavabrikantide konverents, kus riikide parimad proovireisijad pakuvad ajanõuetele vastavaid kaup“, siis tundus see halva naljana. Kui Itaalia esindaja seletas täiskogus, kui palju Itaalia on püüdnud teha ja on teinud relvastuse vähendamise alal, ja samal ajal Mussolini viibis Itaalia moodsaima lahinglaeva vettelaskmise tseremoonia juures, siis tundus see paradoks kõrvaltvaatajale — noh, ütleme, kah halva naljana. Ühe sõnaga: relvastuse vähendamisest pole saanud asja, väevähendamise rahvusvahelised konverentsid on läinud lõhki ja üksikute patsifistlike ajalehtede ja ajakirjade veerge täidavad vaid ilusad sõnade ja lausete read. Kauge Ida küsimuses pole Rahvasteliit suutnud teha mitte midagi, on näidanud vaid oma nõrkust, keegi vägesid ja relvastust tegelikult ei ole vähendanud (või kuigi, siis noobli žestiga on lammutatud mõni kõlbmatuks muutunud lahinglaev!) ja leidurid murravad päid vaid uute leiutiste kallal.

KINDRAL WEYGAND, keda arvatakse „tõsiseks juhuks“ Prantsuse ja tema liitlaste sõjajõudude ülemaks.

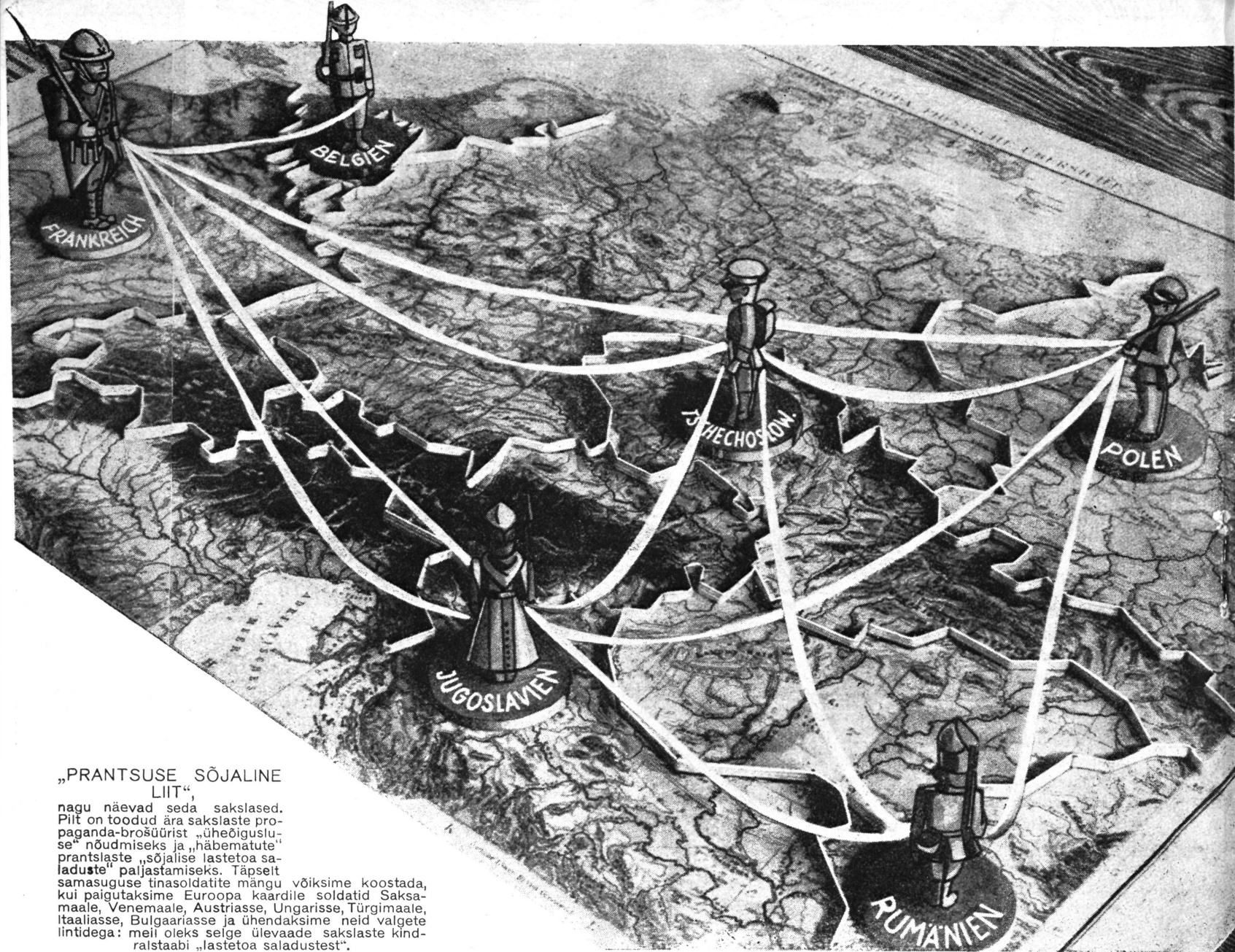
Võib olla, et käeolevate ridade kirjutaja on pessimist ja näeb-kuuleb vaid seda, mis tehakse kogu maailmas lahingvõime suurendamise alal, kuna riikidel on tõesti kõige suuremad rahuaated. Võib olla, et Austria sõjaministeeriumi portaalkiri — Soovid rahu, valmistu sõjale — on vaid juhtlauseks riikidele. Loodame, et viimane on tõsi ja relvavabrikud töötavad vaid töötute probleemi lahendamiseks.

Kui võrdlemisi tagasihoidlik kindral, nagu seda on hiljutine saksa Reichswehri juht v. Seeckt, tähendas peale oma lahkumist aktiivteenistusest, et „maailma majanduskriisi lahendatakse mõõga abil“, siis saksa praegune riigikantsler kindral v. Schleicher julges avameelselt avaldada samu mõtteid juba ajakirjanikele antud intervjuus. Veel kurjakuulutavama lause olevat lasknud lendu oma sõprade ringis saksa president feldmarssal v. Hindenburg: „Euroopa kohal lasub kohutavam mõök kui maailmasõjajaele. Selle langetamiseks puudub vaid Sarajevo ja mõni mittemidagiütlev Princip.“

Loodame, et maailma, eriti Euroopa, poliitilised vahekorrad, nende juhtide laused ja üldine pessimism on vaid müstifikatsioon, et kõik on parimas korras ja sõjatont ei ähvarda kedagi, et relvi ehitatakse vaid vaatlemiseks ja sõdurid õpivad marsima vaid selleks, et sõjaväeorkestrid saaksid musitseerida. Rahunuks teeb siiski mõni tunnimärk, mida ei püütagi avalikult varjata ja millega isegi braveeritakse. Mõtlen siin suurriikide n.-n. „sõjalisi koondisi“ ja Saksamaa kategoorilist nõuet „üheõiguse“ poole relvastuse alal. Versaillles' rahulepinguga Saksamaale lubatud 100.000 armeed ei rahulda enam maailmasõja kollet.

„PRANTSUSE RINGI“ KINDRALSTAAPIDE ÜLEMAD

- ÜLALT ALLA:
- Prantsusmaa — kindral Gamelin;
  - Belgia — kindral Gallet;
  - Poola — kindral Gonsiorovski;
  - Tšehhoslovakkia — kindral Syrový;
  - Rumeenia — kindral Samsanoviți;
  - Lõuna-Slaavia — kindral Milovanovič

„PRANTSUSE SÕJALINE LIIT“

nagu näevad seda sakslased. Pilt on toodud ära sakslaste propaganda-brošüürist „üheõigusluse“ nõudmiseks ja „häbematu“ prantslaste „sõjalise lastetoe saladuste“ paljastamiseks. Täpselt samasuguse tinasoldatite mängu võiksime koostada, kui paigutaksime Euroopa kaardile soldatid Saksamaale, Venemaale, Austriasse, Ungarisse, Türgimaale, Itaaliasse, Bulgaariasse ja ühendaksime neid valgete lintidega: meil oleks selge ülevaade sakslaste kindralstaabi „lastetoe saladustest“.

Rahvad ja riigid tahavad olemasolu kindlustust. Et kaitsta end võõra vägivalda vastu, selleks relvastatakse. Ükski riik maailmas pole ega saagi olla nii tugev, et toetudes ainult oma relvale ta oleks julge kõigi ootamatuste vastu. Seepärast luuakse ühesuguste sihtidega riikide liite ja suurendatakse seega ühe rahva ja riigi relvastust ja julgeolekut. Sellel liitude süsteemil, nii õilis kui ta ka ei tundu, on tagamõtteks, et kui kuski läheb diplomaatide poliitika üle vägivaldaks, siis võimaldavad sarnased grupid kogu maailmale mängida kaasa sõjateatris.

Sarajevo lastud paar revolvr-pauku andsid Habsburgide monarhiale võimaluse tungida kaitsetu Ser-

bia kallale. Kohe astusid jõusse „kindralstaapide kokkulepped“ ja vähese aja pärast sõdis kogu Euroopa. Iga riigi valitsus deklareeris oma rahvale mõne usutava põhjuse sõtta astumiseks. Näiteks ei saanud Venemaa kuidagi vaadata pealt, kuidas tema suguvendi slaavlasti tapetakse ja õiget usku teotatakse. Saksamaale tuli just samal silmapilgul meelega, et peagu pool Austria-Ungari rahvastikut on sakslased, selle riigi ametlikuks keeleks saksa keel jne. Mis oli aga maailmasõja puhkemise tõeline põhjus, sai teatavaks osavõtnud rahvastele alles peale sõda ja sedagi kaudsel teel, peale seda, kui oli langenud miljoneid ja üksikud kindralid ja riigijuhid tagantjärele loorbereid

otsides „paljastasid“ üksteist oma mälestustes, otsides tänapäevani maailmasõja süüdlasi.

*

Sõjakoleeduste mõjul hakati 1919. a. otsima liitude ja sõjaliste konventsioonide asemel uut süsteemi, mis kindlustaks igale riigile olemasolu relvade abita.

Loodi suure vaimustusega Rahvasteliit. Patsifism juubeldas. Samas tekkis ka kainenemine. Hakati jällegi otsima relvavendlust. Välispool Rahvasteliitu tekkis jällegi riikide sõjalisi grupe, sest ei suudetud uskuda Versailles' lepingu pühaduseks jäämisse. Võitjad kardavad kättemaksu, võidetud ihaldavad „endist Euroopa kaarti“. Teiste sõnadega —

pole usku Rahvasteliidu kõrge mõtte kõikvõimsusse. See üksteise kahtlustamine on viinud võidu relvastumisele, mis hoolimata majanduskriisist maksab miljardeid üle miljardite. Euroopa näeb praegu välja samane kui enne maailmasõdagi. Ainult Genfis ei räägita sellest midagi ilusais kõnedes.

*

Võib olla, et eeltoodu on vaadatud jällegi läbi liigselt tumeda prismi, kuid lastes kaleidoskoobiliselt silmade eest mööda viimaste aastate sündmused ja jälgides sõjalist kirjandust jääb tahtmatult sarnane mulje. Ja kui need kartused täituvad, milline on siis väikeriikide seisukord? Meenub Belgia ja Serbia saatuse maailmasõja päevilt.

See oli vist belglane, kes julges Rahvasteliidus omalajal tähendada, et relvastuse vähendamisel suurriikides tuleks kinkida see relvastus väikeriikidele, siis vast saaksid ka väikeriigid tagasihoidliku julgeoleku.

*

Ühenduses Saksamaa kõmutekitanud nõudega üheõigusluseks relvastuse alal lasti Saksamaal välja rida propagandabrošüüre, kus „paljastatakse“ Prantsusmaa sõjalise liidu telgitaguseid, tuuakse ära kogu Prantsusmaa ja tema liitlaste (Belgia, Poola, Tšehhoslovakkia, Rumeenia ja Lõuna-Slaavia) sõjavägede organisatsiooni kavad, kohutatakse Saksamaad ja tema liitlasi (üks brošüür on nii avameelne ja nimetab siinjuures tagasihoidlikult Austriat, Ungarit, Venemaad, Türgimaad, Itaaliat, Bulgaariat) teiste vägevusega ja kutsutakse sakslasi üles valmisolekule. Diplomaatlikult minnakse Inglismaast mööda, hoidudes selle kardetava nime nimetamisest kellegi liitlasena. (Siin võib momentselt sakslasil olla ka õigus.) Ei imestaks põrnugi, kui truu saksa isamaalane lugedes läbi sarnase brošüüri ihub teravaks oma mõõga ja laseb kohendada üles oma mundri, lootes seekord uuesti traditsioonilisele vapikirjale rihmapandlal — „Gott mit uns“.

Maalides sarnast tonti oma rahvale unustab Saksamaa, et nende liit on arvuliselt seekord märksa suurem kui Prantsusmaa oma, arvestades siinjuures eriti Venemaad. Se-

da kihutustööd, mis teeb praegu Saksamaa „üheõigusluse“ nimel sõja kasuks, ei suuda teha heaks 10-a. patsifistlik töö.

*

Tõsi küll, Euroopa on praegu samuti, kui mitte rohkem, relvades kui enne maailmasõda. Siia hulka tuleb arvata ka Saksamaa ise, kelle 100.000 mehelis. kaitseväes on vaid ohvitserid ja esmajärgulised instruktorid, tehniline relvastus maailma parimaid. Prantsuse andmete kohaselt on Saksamaa väljaõpe siiski reservlaste ja teenistuskohuslaste hulgas niisama kõrge tasemel kui neiski

maades, kes dikteerisid ette Versailles' rahulepingu. Kui võtta arvesse Saksa kaitseväge eelarve, toetuste eelarve sõjalistele eraorganisatsioonidele ja kulutused ebanormaalset suure ja sõjaliselt väljaõpetatud politseiväe peale, siis saame täpselt sama proportsiooni nagu teisteski „õiguslikes“ riikides. Kui palju kulutavad maailmasõja kaotajad aga kaudselt oma endise seisukorra kindlustamiseks, näitab kujukalt hiljuti paljastatud hertsoginna Hohenlohe afäär. Tahtmatult tuleb siingi kokkuvõtteid tehes mõelda Hindenburgi „ähvardavale mõõgale“ ja karta „Sarajevot“.

Kui sakslaste hiigelpropaganda oma relvastuse „jaluleseadmiseks“ ja oma „kõikvõimsate“ vaenlaste paljastamiseks kõigi abinõudega tundub sakslasile endile õigluse ja õiguse, siis meile tundub see siiski veidi naiivina, meie olles Saksamaa jõust paremini informeeritud kui suurem osa sakslasi ise: mõtlema paneb vaid see asjaolu, et milleks seda kõike tehakse samal ajal, kui Saksamaa peaks võima Rahvasteliidu liik-

SÕJA IDÜLL

Pilt on toodud ühest saksa militaristlikust brošüürist „Frankreich in Waffen.“

mena kaitsta oma huve Genfis palju odavamini — sõnadega. Miks pole seni veel esitatud ühtki tõsist protestnooti sõjaliselt „nigelate“ poolt Rahvasteliidule sõjaliste liitude vastu? Kurjad keeled teavad aga rääkida, et kõigile peale-maailmasõja-aegseile sõjalistele liitudele on pandud alus jah Genfi rahupalee kullaarides rahukoosolekute vaheaegadel.

*

Väikeriikidel jääb üle vaid jälgida suurte mängu ja otsida lohutust mõnest püssist-mõõgast, mida lubavad neile väikesed võimalused, ja laverida ettevaatlikult suurte riikide diplomaatia salapärasest ja keerulisest rägastikust, hoidudes sattumast kellegi huvipiirkonda.

Kui aga siiski kukutakse kellegi huvialuseks, siis ärgu pandagu pahaks, kui ka väikeriigid „moraalselt langevad“, jättes tunnustamata Rahvasteliidu üldmõtte, ja poevad temale sõbraliku suurriigi hõlma alla. Seda õpime meie, väikerahvad, oma suuremailt vendadelt.

A. J.

Relvastuse vähendamine ja N. Venemaa

Mäletatavasti esines Saksa praegune valitsus nõudmisega, et talle lubataks tõsta oma relvastus teiste lääneriikide tasemele. See nõudmine leidis kohe vastu-seismist Prantsusmaa ja veidi hiljem ka Inglismaa poolt. Itaalia aga toetab Saksamaa nõudmist, mille tagajärjel liiguvad teated, et Itaalia ja Saksamaa ei võta enam osa desarmeerimise, relvastuse vähendamise, konverentsist.

Ei ole kahtlust, et need riigid, kellele on tehtud liiga Versailles' rahulepinguga, vägagi sümpatiseerivad Saksamaa nõudmisele relvastumise asjus. Ühenduses sellega tuleb välismaa ajakirjanduses kuuldavale häält, mis juhivad tähelepanu põhjustele, miks äparduvad relvastuse vähendamise konverentsid. Nii kirjutab un-gari kindral Mierka, et Hooveri desarmeerimissetepanek ei võinud tõsiselt häirida desarmeerimiskonverentsi „okasroosikese“ rahu: ta jagas Wilsoni neljateistkümne punkti saatust — läks kalevi alla. Selle eest aga lubasid endile mõned segaverelised vabariigid (on mõeldud Lõuna-Ameerika vabariike. A.) teha jämedat nalja, esitades ettepaneku tinasoldatite arvu vähendamiseks. Selle üle võiks ju naerda, kui see oleks ainuke nali relvastuse vähendamise konverentside suhtes. Kuid Nõukogude Venemaa tegevat niisugust nalja palju hädaotlikumal kujul. Juba aastaid võetavat Genfis Litvinovi vagatsevaid desarmeerimissalme puhta rahana, ilma et võetaks vaevaks vaadata näppudele Venemaale, kelle valitsus end täieliselt identifitseerib kolmanda internatsionaaliga, kes kõigis Euroopa riiges valmistab ette maailmarevolutsiooni ja hoiab lahinguvälmis suurimat armeed maailmas, ikka sama maailmarevolutsiooni löögiosana ja teevalmistajana. Vene relvastuse vähendamise žestide silmakirjalikus selgub kohe, kui vaadelda sõjalisi jõude.

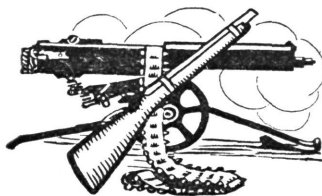
Punaarmee koosseis rahuajal ulatus juba 1928. a. 563.000 mehele. Sellest ajast peale on Venemaa oma armeed järjekindlalt kõvendanud ja hoiab usaldusväärsete andmete järgi praegu püssi all 1.478.000 meest. Vene õhujõud koosnevad 800 luure-, 400 pommi-, 400 hävitaja- ja 400 veelennukist, seega kokku 2000 lennu-

kist, milline arv 1935. a. tõstetakse 5000-le. Peale selle on Vene armee kasutada 600 lahingtanki. Mis tähendus on niisugusel relvastusel, selgub võrdlusest. Venemaa elanike arv ulatub praegu ümmarg. 161.000.000. Jaapanis on kokku 91.000.000 elanikku ja rahuaegne sõjaväe koosseis — 259.000 meest. Kui Venemaa oleks relvastatud võrreldiselt Jaapaniga, siis ei tohiks ta sõjaväe arv ületada 458.110 meest. Aga kui võrrelda isegi Prantsusmaaga, kelle elanike arv ühes asumaa-dega on 100.000.000, siis ei tohiks Vene armee koosseis tõusta üle 1.007.800 mehe.

Nõukogude Vene iga-aastane ajateenijate kontingent ulatub 1.200.000 mehele, nõnda et punaarmee sõja-aegne koosseis võib ületada 9.000.000 meest. Et Venemaa neid käesoleval ajal ei suuda relvastada, see ei vähenda põrmugi tema relvastumise hädaohtu.

Kui nüüd vaadelda, kuidas paigunevad vene sõjajõud, siis ilmneb, et viies läänepoolses sõjaringkonnas seisab 934.000 meest, mujal Euroopa-Venemaal ja Kesk-Aasias — 312.000 meest ja Siberis kuni Kauge Idani — 232.000 meest. Hoolimata Kauge Ida huvidest ja vastoludest Jaapaniga on ometi Nõukogude võimupoliitika tervenisti sihitud Euroopa vastu. Omakorda on sõjaväejõudude jaotus tihedas seotises kolmanda internatsionaali plaanidega. Ja nende kohaselt, nagu oletab meil tsiteeritav kindral, katsutakse midagi võtta ette Jaapani vastu neis Hiina provintsidest, mis on punaste võimuses, kuid mis puutub Euroopasse, siis olevat esimene löök sihitud Poola ja Rumeenia vastu, kelle aktiivne armee koosseis ulatub ainult 525.000 mehele. Poola ja Rumeenia taga aga asuvat, arvatud välja Tšehhoslovakkia, relvadest lagedaks tehtud Saksamaa, Austria, Ungari ja Bulgaaria. Kui nüüd punaarmee löök ei hävi Poola ja Rumeenia vastu, siis ei olevat mingit lootust, et neid peaksid veel kinni maad, kelle relvastus on piiratud Versailles' rahulepinguga.

Kokkuvõttes arvab meil tsiteeritav autor, et nii kaua kui Jaapan on sõjaliselt tugev, on Venemaa Kauges Idas seotud ega julge midagi võtta ette Euroopas.
A.

Laskuri päevaküsimusist

1. Mõnd täpsuspüssidest.

Hea relva ja hea laskemoona muretsemine oli hulga aastate jooksul meie laskureile valulisimaks küsimuseks. Kui sel alal mõni aasta tagasi valitses põud, siis käesolevate päevade kohta seda enam ütelda ei saa. Rohkem võib rääkida juba raskustest, mida relvade laskemoona valik laskureile valmistab. Täpsuspüsse ja täpsuspadruneid on juba mitmesuguseid, nii et valida annab.

Kuidas seda teha, selleks mõningad selgitavad sõnad.

Täpsuspüsside soetamine algas kaitseliidus ja pioneeriks sel alal oli meie suurlaskur vanahärra **Rudolf Passup**. Esimesed täpsuspüssid tulid tema töötoast ja saadi sellega, et jaapani vintpüssi lukukojale ja laele monteeriti peale Bohleri eriterasest vintraud, millised olid valmistatud tunduvalt paksemad harilikest raudadest.

Esimesed täpsuspüssid leidsid sooja poolehoidu ja nende täpne tuli aitas tunduvalt kaasa meie parimate laskurite lasketasapinna tõstmisele.

Nüüd haaras asjast kinni kaitseliidu peastaap. Telliti arsenalilt suurem partii täpsuspüsse, milliseid valmistati hr. Passupi poolt väljatootatud mudeli järgi, kuid raua õõned puuriti inglise padruni alla, et laskemoona ühtlustada harilike kaitseliidu püssidega, milliseid hakati ümber puurima jaapani padruni alt inglise padruni alla.

Seda partiid püsse ei mõeldud ükski sportliku laskmise püssidena, vaid neid saab kasutada ka lahingus. Selleks jäeti püssidele alale nende endised lahtised sihtimisvahendid, et dioptri rikkimineku puhul saaks püssi ka edasi kasutada.

Samal ajal valmis ka kaitseväge täpsuspüss. Inglise lukukojale monteeriti lühem, kuid jämedam vintraud, milline oli sisustatud vene vintpüssi padruni tarvis. See püss on võrdlemisi raske ja ta lasketulemused ei jäta enam peagu midagi soovida.

Meie laskurite valik suurenes ja mõnelgi seisis ees küsimus: kumb püss valida?

Üle aasta kestnud lasketulemuste jälgimine tõendas, et relvadel kui niisugustel laskevõimeis nimetamisväärsel vahet ei ole. Mõningate omaduste poolest kipus kaitseväge täpsuspüss ületama kaitseliidu oma, kuid viimane omas paremusi lahingpüssina.

Hoopis suurema tähtsuse omas laskemoona küsimus. Kaitseliidu täpsuspüsside valmistamise ajajärgul oli saadaval „Lapua“ tehases valmistatud inglise vintpüssi padruneid, millised oma laskeomadustelt olid otse eeskujulikud. Oli väljavaateid ka nende padrunite saamiseks edaspidigi, kuid asjal oli suur viga juures: padrunid olid meie laskurite kauka tarvis liig kallid. Oma 18—20 senti tuli maksa tükkist. Ainult miljoniliste tellimiste juures oleks neid saadud 13—15 sendiga.

Kaitsevägepüss oli selles suhtes paremas seisukorras. Neil oli kasutada võrdlemisi kõrgeväärtuslikke vene vintpüssi padruneid „F. N“, hinnaga 8—9 senti tükk.

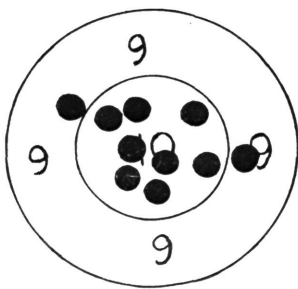
Laskemoona küsimusest saadi üle sellega, et kaitseliit hakkas ise endale laadima täpsuspadruneid ja sellega löödi padrunite hind alla 4—5 sendile. Hea meistri käes ja korralikult laetud oma padrun on võrdne parima vabriku omaga.

Kaitseliit ei jäänud oma täpsuspüssile peatuma ja hakkas küsimust lahendama edasi just sportliku laskmise suunas. Kaitseväge täpsuspüsse puhtal kujul kopeerida ei saadud, sest puudusid inglise püssi lukud ja lukukojad. Et asjast saada üle, katsuti kaitseväge täpsuspüssi rauda asetada jaapani püssile.

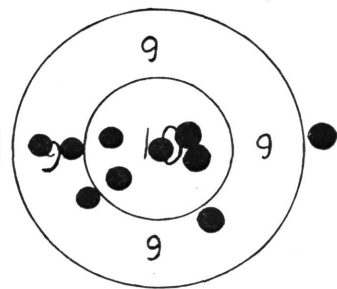
Katseks tehti kaks püssi, üks inglise ja teine jaapani padruni alla. Nii tekkis kaitseliidu uus täpsuspüss, mis on lühema, kuid jämedama rauaga kui senine.

Ametlikult on järele katsutud vene padruni all töötav uus täpsuspüss. Katselaskmist toimetati 15. jaanuaril k. a. „Mustamäe“ tiirul. Laskmine sündis 300 m kauguselt laskepingilt. Tingimused laskmiseks olid ebasoodsad: külma alla 5 pügala, tuul poolpöiki tagant ja — peaasi — laskurid ei olnud pikemat aega täiskaliibrilisest püssist lasknud.

Lasketulemused olid täiesti head, nagu seda on näha tabamuspiltidelt (v. joon. nr. nr. 1 ja 2). Hajumise erakorraline suurenemine laiuti oli tingitud laskepingilt ja toelt.

Joon. nr. 1
H. Silberi tabamuspilt

Joon. nr. 2
N. Ende tabamuspilt

mise erakorraline suurenemine laiuti oli tingitud laskepingilt ja toelt.

Kaitseliidu uus täpsuspüss kipub isegi ületama kaitseväge täpsuspüssi. Kui neil laskeomadused on võrdsed, siis käsitamise mõttes on kaitseliidu püssil oma paremused. Nimelt tuleb kaitseväge täpsuspüssil, eriti lammades laskmisel, mõnedel diopter liig lähedale ja tuleb ette „ninaeristamisi“, mis tahes või tahtmatult kutsub esile hirmu püssi tagasipörke ees.

Eriti mugav on uus täpsuspüss palgepanemiseks püsti asendist.

Üldiselt on kaitseliit oma täpsuspüssiga jõudnud

seevõrra kaugele, et pussiga võib täiesti rahul olla. Muudelit otstarbekohaselt edasi arendada on vaevalt veel võimalik.

Laskuril jääb vaid valida, missuguse padruni alla puss tellida. Ka hinnalt on uus täpsuspüss endisest odavam. Ta hind on 74 krooni.

Täpsuspüsside alal oleks veel ära märkida seniste jaapani täpsuspüsside ümbertegemist. Katsetamise otstarbel puuriti üks puss ümber inglise ja teine vene padruni alla. Mõlemate lasketulemused olid täiesti rahuldavad ja andsid keskmiselt 95 silma kümnelasulistest seeriast pealt (seda halvade lasketingimuste juures).

2. Snaiperi püssi soetamisest.

Nüüd, kus täpsuspüssi küsimus on enam-vähem korraldatud, asutakse täie hooga uue ja suure probleemi lahendamise — n. n. snaiperi püssi küsimuse — juure.

Esiteks mõni sõna selle püssi definitsioonist. Meil eesti keeles ei ole sõna, mis annaks täpselt edasi mõiste enese. Snoping on inglise keeles tabav, tappetuld andev laskmine, s. o. niisugune laskmine, kus kõiki püssitulega tabatavaid märke igasugustel kaugustel kuni ühe kilomeetrini tabatakse ühe või kahe lasuga.

Snaiper oleks siis mees, kes niisugust tuld annab.

Snaiperi püssi on meil tarvis sõja olukorras, eriti just meil, kus on ette näha sõdimist väheste jõududega laiadel rinnetel ja nõrkade tehniliste abinõudega. Niisuguses olukorras omab püssi täpne tappetuli äärmiselt suure tähtsuse.

Maaõlasõja kogemused on tõestanud, et paar hästi tegutsevat snaiperit rühma kohta teevad vastase hävitamise alal ära kogu rühma töö. Milline kokkuvõtte see oleks inimjõus ja materjaalses kulus!

Missugune peab olema snaiperi püss?

Vastuse peatumus on: see püss peab võimaldama täpse tappetule andmise (s. o. iga, äärmisel juhtumil kahe, lasuga pihta) jalaväe tõhusa tule piirkonnas, s. o. vähemalt ühe kilomeetri ulatuses.

Selleks püss peab:

- 1) omama vastava tuletiheduse ja
- 2) ta sihtimisvahendid peavad võimaldama neil kaugustel kuuli täpset märkijuhtimist, s. o. märgi tabamist eellaskmiseta.

Tabada tuleb kõiki lahingmärke, ka kõige pisemaid (peakujusid ja nende osi).

Harilik sõjaväepüss neid nõudeid ei suuda lahendada. Kui püss vahest oma jooksult suudabki nõuet täita, siis lahtised sihtimisvahendid on liig algelised selleks, et laskurid suudaksid nendega täpselt sihtida suuremate kauguste peale.

Praeguse aja lahingmärgid on hästi kohanenud maastikule, nende leidmine ja nende pihta sihtimine ei ole kerge; sagedasti tuleb lasta halvades valgustusoludes, hämaruses jne. Neil tingimustel ütleb laskur silm üles ja selle võimete suurendamiseks tuleb kasutada optilisi sihtimisvahendeid.

Järgmine küsimus on, milliseile püssidele optiline sihik peale panna. Kõige parem oleks neid asetada täpsuspüssidele. Siis saaks täiesti hea relv ka täpse sihtimisvahendi.

Kuid asjal on oma konks küljes. Nimelt on täpsuspüss küllalt raske, nii et teda sõjakäigul kogu ulatuses kaasas kanda on kaunis raske. Teiseks, kui optiline sihik läheb rikki, siis ei jää muud üle kui sihtida „raua järele“. Ka täägivõitluseks on see püss vastuvõtmatu (muidugi, kui täägivõitlus ka edaspidi jääb püsima).

Laeteldud põhjusel on asutud erilise snaiperi püssi küsimuse uurimisele, mis vastaks järgmistele põhinõudele:

- 1) püss peab andma täpse tappetule vähemalt 1000 m ulatuses,
- 2) püss peab olema kergesti kantav ja käsitatav,
- 3) optilise sihiku puudumisel või rikkimisekul peavad harilikud sihtimisvahendid võimaldama täpse tule.

Igatahes sel alal on uudiseid oodata juba eeloleval suvel.

3. Harilike püsside kohendamise täpse tule andmiseks.

Täpsus- ja snaiperi püsside arendamine ei tähenda veel, et harilik sõjaväepüss kuhugi ei kõlba ja et hästi saab lasta ainult „masinast“.

Elukogemused näitavad, et ka harilik sõjaväepüss annab head tule, kui ta on õige peremehe käes. Näiteks Julius Trumm laskis harilikust vintpüssist 300 m pealt 10 lasuga 90 silma, Ernst Rull põlvelt — 94 silma. Veltvebel Vilberg on hariliku ümber tehtud jaapani vintpüssiga (kaitseliidu vintpüss 303“), mis varustatud dioptersihikuga, samal kaugusel saavutanud 10 lasuga 100-silmalisi seeriaid.

Et püss hästi laseks, on tarvis täita kaht põhinõuet:

- 1) püss peab olema hästi korras ja
- 2) laskur peab oma püssi tundma.

Viimane nõue on eriti tähtis. Õhukese rauaga sõjaväepüss on väga tundeline ja ta muudab kergesti oma jooksu. Laskur peab oskama seda arvestada.

Näiteks Ernst Rull oma 94-silmalise põlvelt seeria andmisel pidi mitu korda oma sihtpunkti muutma.

Püssi kohendamisel täpse tule andmiseks mängib suurt osa ka dioptersihikute tarvituselevõtmine. Need abinõud ei ole kuigi kallid — 20 krooni eest saab täiesti korraliku dioptersihiku. Pealemonteerimine on võimalik ka kohtadel.

Igatahes dioptersihik aitab sedavõrd kaasa tule täpsuse tõstmisele, et harilik sõjaväepüss annab päris täpse tule peagu võrdse väärtusega täpsuspüssile (vähemalt lamades asendist), kuni hajumine ei hakka suurenenema püssi puht-individaalsete omaduste tõttu.

Seepärast ei ole tarvis esimeses järjekorras tormata täpsuspüssi kallale, vaid enne tuleb harilikust püssist viimne välja pigistada. Dioptersihiku kasutamisele võtmisega ja hea laskemoona tarvitamisega saab küll ka hariliku püssi tabamusi tõsta mitte üksikute, vaid isegi kümnete % võrra.

Siin peaksid meie laskurid küsimuse täie tõsidusega võtma käsitlemisele.

A. P.

Suusafüübigist.

Suusaspord on meil teinud tublisti edusamme, töötades kujuneda pikapeale meie rahva lemmiksportlaks.

Suusaspordi levitamisel ja selle ülesehitavas töös on vastuvaidlematult suured teened meie riigikaitse organisatsioonidel, kes suusatamisostkust ei propageeri sedavõrd puhtsportlikus mõttes, kuivõrd riigikaitse huvides, õpetades oma liikmeid suuski kasutama organisatsioonil lasuvate ülesannete täitmisel talve olukorras. Roobastikku sellega areneb jõudsasti ka suusaspord edasikantuna rahvasse samade organisatsioonide liikmete poolt.

Meie kodumaa suusatööstus on jalgu alla võtmas, töötades kujuneda niisama laialdaseks kodutööstuseks nagu seda on suusatööstus Soomes. See on suureks plussiks mitte üksnes suusaspordile, vaid ka riigikaitsele majanduslikult, kui vajaduse korral kokku kutsutud mehed astuvad „lipu alla“ igatüüki oma isikliku korraliku suusavarustusega.

Meil tarvitusel olevais ja valmistatavais suuskade tüüpides valitseb kaos, on palju eriarvamisi.

Oleks otstarbekohane ja hädavajaline ajajooksul kindlaks määrata meie kodumaa maastiku kohane suusatüüp, millist võiksid edukalt kasutada ka meie riigikaitse organisatsioonid ülesannete täitmisel. Ka sõjaväesuusa suhtes on maksvad hariliku sportsuusa põhinõuded, s. o. suusk peab suusatajat kandma lumepinnal, olema hõlpsasti juhitav, ehituselt tugev ja kaalult kerge.

Sõjaliste ülesannete täitmisel meil praegu tarvitusel olevad n.-n. murdmaa võistlussuusad osutuvad eba-praktilisteks. Suusatehased ja suusameistrid valmistavad suusaspordlaste nõudmiste kohaselt n.-n. „pillpaid“, millised kaalult küll on kerged ja lühikesed, kuid liig kitsad ja nigelad selleks, et kanda lumepinnal täies sõjavarustuses sõdurit. Kui võistlejal-suusaspordlasel tu-

SUUSKADELE.

leb peagu alati kasutada sisseactud suusateed ja seega suusa kandvuse küsimus ei tekita kuigi palju muret, siis hariliku sõdurisuusa suhtes on sama tegur esmajärgulise tähtsusega, sest siin tuleb tegutseda välis-pool teid, kohevas lumes.

On selge, et siin sobib rohkem metsasuusk, mille kandepind on märksa suurem. Teisest küljest kergib üles küsimus, kuidas olla ja asja suunata nii, et üldiselt tarvitusele võetavad suusad oma kujult ja kandvusest liig palju ei erineks sõjaväesuusa tüübist, mis just raskusi tekitaks sõjaolukorras, kui tuleks tarvitusele võtta ka rahva käes olevad suusad.

Seda küsimust on sõelutud mitmes talvesõjaga seotud riigis ja selles suunas on käimas ka tööd.

Meil aga eriti tuleks sellele mõelda ja katsuda leida selline universaalne suusatüüp, mis rahuldaks suusataja nõudeid sportimisel ja samal ajal sobiks ka väga hästi sõdurisuusaks, sest vaevalt on mõeldavad meie oludes suured suuskade tagavarad kaitseväge ladudes, millised tuleksid kasutamisele sõja korral.

Selle universaalse suusatüübi kujundamisel on oma kaaluv sõna öelda meie suusatehastel ja võrsuval suusaseppade perel. On ju tõsiasi, et suurem hulk suusatajaid lepit lõppeks suuskadega, milliseid pakub äri või suusalao suuskade valik. Üksikuid juhtumeid võib ju valmistada suusaspordi tuusadele nende nõuete kohaseid võistlussuuski, kuid massi suhtes peaksid suusasepad kokku leppima ja truuks jääma enam-vähem kindlale sõjaväesuusast mitte palju erinevale suusatüübile.

Nagu eespool mainitud, on sõjaväesuusa peamiseks omaduseks kandvus ja suusa kerge juhitavus. Esimese saavutame võttes tarvitusele pika suusa, kuid selle suusa juhtimine ei ole nii hõlpus kui lühikesel suusa juures, sest tuleb sageli olukorra kohaselt tegutseda metsapadrikus, kus pikk suusk pöösaste vahel laveerimisel kergesti jääb kinni. Lühemat suuska on märksa hõlpsam juhtida, vaid seejuures peab suusk olema sedavõrd lai, et ta ei upuks lumme.

Praeguse meie suusaspordi olukorra juures on enamik valmistatavaid suuski 2 m kuni 2,30 m pikad, kuid võrdlemisi kitsad, suusaninad on laiemas kohas 7 sm laiad, milline laius aga küllaldaselt ei takista suuskade vajumist sügavale lumme. Kui nüüd võtame relvastuses ja varustuses keskmisekasvulise sõduri kaaluks 100 kg, siis 7 sm laiuse suusa juures paksus

lumes peaks selle mehe kohane suusk olema 3 m pikk, sest iga 10 kg kehakaalu vajab 30 sm suuska. Nii pikk suusk on mõeldav ainult suusatamisel järvel või legendikul, kuid mitte metsas ja mägisel maastikul.

Suusapikkuse vähendamisel tuleb suurendada suusa laiust. Jäädes pikkuse juure 2 m kuni 2,30 m peaksime võtma suusa laiuseks suusanina kõige laiemas kohas vähemalt 80 mm kuni 85 mm. Selline suusk liugleb küllaldaselt hästi ja seda võib edukalt kasutada retkeil ja ka massilistel suusavõistlustel. Loomulikult need suusad peavad olema nõtkuvad ja oma esimeses osas tublisti raskemad kui suusa tagumine osa, mis kergendab suusa juhtimist.

Selle saavutame, paigutades jalaaluse ja suusaside rohkem suusa kanna poole.

Suusa laiuseks tuleks võtta suusa keskelt kitsaimas kohas 66 mm kuni 70 mm ja suusa kanna kõige laiemas kohas 73 mm kuni 78 mm.

Suuska oma paksuses ei tohiks olla liig puine. Igatehes 8 mm kuni 9 mm paksus suusa nina õheimas kohas on küllaldane selleks, et ära hoida liig hõlpsat suusanina murdumist selle pörkamisel vastu kände ja põõsaid. Suusa paksuseks keskelt tuleks võtta 32 mm kuni 34 mm ja suusakannas õheimast kohast 7,5 mm kuni 8,5 mm.

Suusakandid põhjas peavad olema teravad, mis soodustab suusa „puremist“ lumme ja seega hõlbustab mäenõlvakute vallutamist.

Nii üldjoontes kavandatava suusa ehitusest ja mõõtudest, mille kohta sõna peaksid võtma suusameistrid ja suusasportlased. E. L.

Mõnd salakirja tehnikast ja selle arengust

Kui Jüts saab oma jumaldate Trusillale salajase kohtamiskutse või meie noored kotkad mängides detektiivi või luureagendi osi saavad salateateid, siis asendab tinti tavaliselt kas suhkruvesi, piim või ka lihtsalt sülg. „Täiesti salajane“ dokument ei erine pärast seda, kui ta on kuivanud, milleski puhtast valgest paberist, seda midugi eeldusel, et Jütsi käed olid pestud. Trusilla või „Sherlok Holmes“, kes loomulikult on pühendatud saladusse, tarvitseb pihkusurutud paberit vaid tulet pisut kuumendada ja salakiri ilmub pruunina kollasel nähtavale. Piima, suhkru või sülgjega keemiliselt ühinenud tärkliis paberis söestub kiiremini muust paberimassist ja selle jäljed avalduvad kohe pärast kuumendamist — salajane saab avalikuks.

See primitiivne, n.-n. „sümfaatne“ tint, nüüd ainult meie kasvava noorsoo romantilisi salapärasusi rahuldav, oli kord ka kutseliste vandeseltslaste, salakuulajate ja diplomaatide tarvitavaimaid abinõusid. Muidugi muutus see saladus peagi liig „avalikuks saladuseks“ ja pidi andma maad „salajasemaile“ abinõudele. Ja viimaste valik pole praegu igatahes väike. Vaevalt leidub ala, mil oleks töötatud suurema leidlikkusega, suurema teravmeelsusega kui just salajaste teadete adressaadile märkamatu kättetoimetamise viiside otsingul. Kuid omakord ka vastaspool ei jää alla leiutatud saladuste avastamisel ja ühes sellega leiutaja saavutuse väärtusetuks muutmisel.

Kui võiks neid abinõusid ja talitusviise, mis leiutatakse riikide (ja ka ärialalise) salaluure teenistuseks, patenteerida, siis arvatavasti oleks see üks eelistatavaimaid patendiliike. Kuid kahjuks pole leidureil seda liiki leiduste patenteerimine võimalik juba sel põhjusel, et nimetatud leiduse registreerimisega

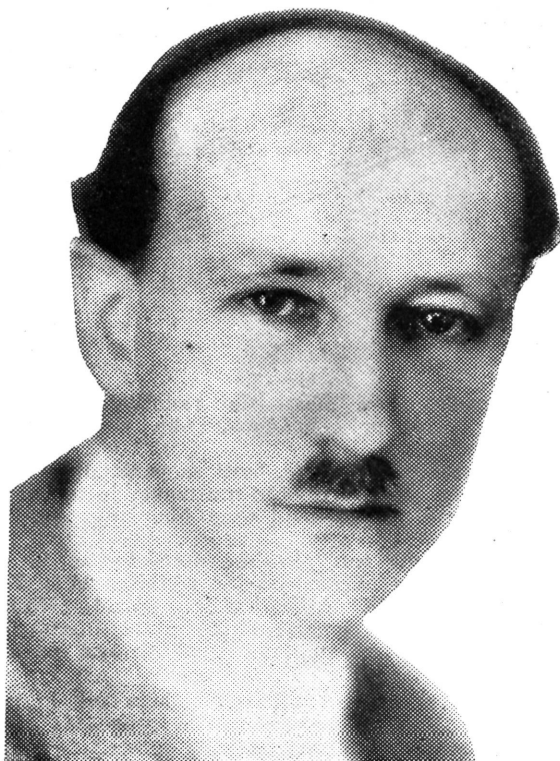
patendiametis kaotab ta iseenesest oma väärtuse. Avaldatud saladus pole enam kellegi saladus, ta võib pakuda huvi siis vaid ajalooliselt.

Vanimaid katsetajaid sel alal oli greeklane Histäos. Ta liitis kavalasti saadetava teate käskjalaga ühte sel teel, et laskis ühel oma orjadest pügada paljaks pea ja paljale lagipeale kirjutada saadetava teate sisu. Selle järele odati, kuni juuksed kasvasid pikaks ja varjasid teate peanahal enda alla. Siis rändas ori kõrvalteid mööda oma isanda vandekaaslase laagri. Läks tal korda seni oma pead hoida õlgadel, tarvitses tal vaid ütelda: „Püga mu pea!“ Seda abinõud kasutati ligemale samal ajal, kui juba üldiselt tarvitati kirjutusmaterjalina nahka (pergamenti). Paberi üldiselt tarvitusele võtmisega muutus ka salakiri sobivamaks uuele ainele. Eespool nimetatud süütu orgaanilised vedelikud tol naiivsel ajajärgul rahuldasid tarvitajaskonda täieliselt.

Esimene oma nime vääriv „sümfaatne“ tint tuli tarvitusele 17. sajandil. Kasutati tinaatsetaati kui värvitud tinti, milline muutus väävelvesinikus mustaks väävliks ja ühes sellega nähtavaks. Keemia arenedes suurenes tublisti „sümfaatsete“ tintide arv. Iga keemilist reaktsiooni, kus värvitu ollus muutub värviliseks, võis siin eduga kasutada. Tuntuimaid neist reaktsioonidest on tärglise siniseks värvumine joodis. Kirjutades tärglisevabale paberile (kuivatuspaber) kontsentreeritud tärglise lahuga on tärglis pärast kuivamist värvitu. Kiri ilmub nähtavale ilusa sinisena, kui hoida paberit pisut aega joodi auras.

Armastatuimaks „sümfaatse“ tindi aineks suures India mässus oli riisitärglik. Katsetamine sel alal tõi kasutamisele terve rea teisi „sümfaatseid“ tinte, kuna joodi aur osutus heaks ilmutajaks mitte ainult

tärgluse puhul üksi, vaid ka paljudele teistele salatintidele ja salakirjadele üldse. Hariliku sulega kirjutades rebeneb paberi pealispind ja kõik jäljed, mis jäävad niiviisi paberile isegi kas või vett tindi asemel tarvitades, tulevad nähtavale pärast paberi aurutamist

MAURICE BEDEL EESTIS.

Kuulus Prantsuse kirjanik Maurice Bedel viibis neil päevil Tallinnas ja Tartus, esinedes mõlemal pool rea loengutega.

joodis. Joodi aur on seega universaalne abinõu kahtlaste kirjade ilmutamisel. Seepärast tarvitatakse salakirjade kirjutamisel ainult täiesti ümmarguse otsaga või klaasist sulgi, et mitte kriimustada paberipinda. Igatahes tõmbab salakuulaja enda peale kohe kahtluse, kui läbiotsimisel tema juurest leitakse mõni selliseist sulgedest.

Paljutarvitatud salatintide hulka kuulub koobalkloriid, mis soojendades muutub siniseks, jahtudes aga jälle värvituks; siis naatriumsulfiid, mille ilmutajaks on tinaatsetaat, ja palju teisi. Maailmasõja kestes leiutati rohkem salatinte kui kolme sajandi kestes enne seda. Kuid peagu eranditult avastati nad lühema või pikema aja jooksul vastaspoole poolt ja ainult mõni üksik pidas vastu põhjalikele keemilistele analüüsidele.

Täisväärtsliku salatindi peaomadusteks on värvitu ja mürgitu olek, mis võimaldaks teda hädakorral arstimina juues kiiresti ära kaotada; edasi peab ta jääma neutraalseks kõikide tuntud keemiliste reakt-

sioonide vastu; teda võib ilmutada ainult erilise salajase ilmutajaga. Agendile jääb tindi kui ka ilmutaja koosseis teadmatuks, ta varustatakse juba valmispreparaatidega. Sõja ajal mõeldi välja lõpmata palju trikke salatintide ja ilmutajate üle piiri agentide kätte toimetamiseks. Suuremalt jaolt olid naised vahemeesteks. Naiste rohkearvuline ja mitmekesine reisipagas soodustab märksa selliste saladuste transporti. Paar sukki, taskurätik, tükk seepi, lõhnaõli, arstim jne., väliselt süütud esemed, kujutasid endist aga kardetava salakauba. Saadud üle piiri, toimetatakse esemed märkamatu agendi kätte. Sel tarvitseb vaid leotada vees sukki või muud pesuartiklit või sulatada saadud hambapulber, ja salatint või ilmutaja ongi tarvitusvalmis.

Näide:

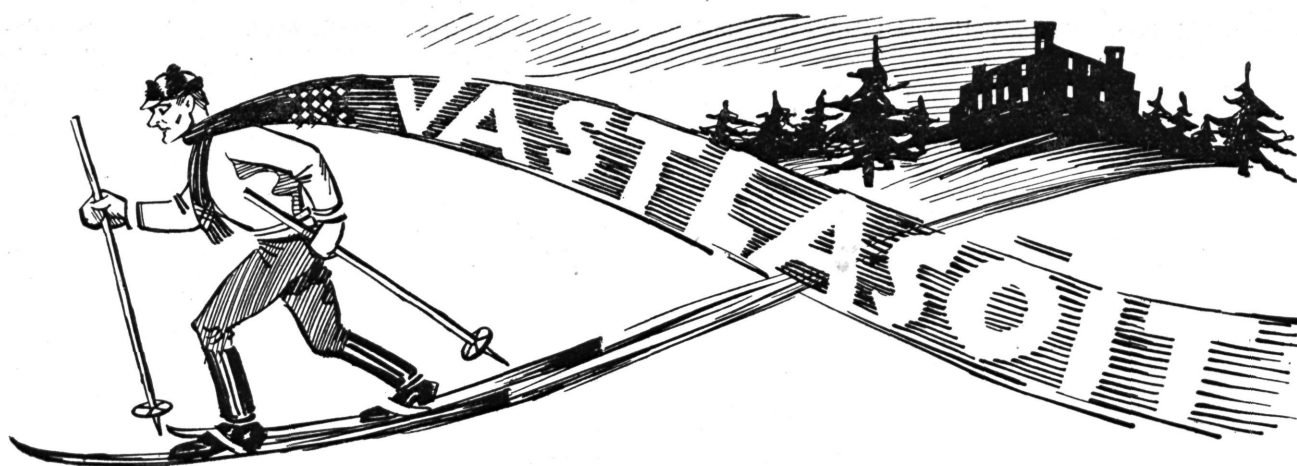
Pariis-Genfi kiirrongi restoraanvagnis istub reisisija, tippides näiliselt hajameelselt hambaorgiga laudlinale. Üks jaam enne Šveitsi piiri maksab ta oma arve ja lahkub rongilt. Järgmisest peatuskohast, müüd juba Šveitsi pinnal, astub rongi uus reisisija, istub sama laua juure restoraanvagnis ja paneb lauale pudelikese süütu arstimiga, et seda enne sööki võtta sisse. Juhuslikult aga läheb pudel ümber, sisu voolab lauale. Einestaja haarab kähku servjeti ja pühib pleki linalt. Kõhuvalutropid olid aga vahepeal küllalt pikaks ajaks ilmutanud hambaorgiga laudlinale märgitud sõnumi, et seda lugeda, ja mõne tunni pärast oli värske uudis Prantsusmaalt Berliinis.

Sõja ajal oli Šveits sõdivate poolte luureagentide kohtamiskeskuseks. Kuid ei põlatud ka otseühendust üle sõdivate poolte piiri. Erapooletud naaberriigid ja võltspassiga varustatud isikud olid „posti“ toimetajaiks. Pole kerge panna kirja saadetavat sõnumit salatindiga mikroskoobiliste märkidega kõige võimatumaile esemele, veel suurem on aga kunst toimetada see ese üle piiri. Kõik võimalused olid siin kasutatavad. Pudeli etikettide tagupoole, õõnsad rahad, kompvekid, millised kahtlustuse korral võis neelda alla, õõnsad hambad, kunstlikud igemed, ninasõõrmeisse peidetavad peenikesed alumiiniumtorukesed, kipssidemed ja paljud, paljud muud talitusviisid olid kasutatavad, kuni nad kord juhuslikult avastati, et leitud järele uusi.

Nagu öeldud, olid naised eelistatavaimaid vahetalihtajaid, kuna tolliametnikud suhtusid neile teatud tagasihoidlikkusega. Ühel neist õnnestus viia üle piiri ülitähtis teade omapärasel viisil. Õhukesele tselluloidkilele joonistati värvitu tindiga miniatiürne plaan, milline kleebiti prilliklaasi külge. Varustatuna selliste prillidega ka põhjalikem tollirevisjon ei suutnud avastada salakuulajat ja ülesanne oli täidetud.

Meie masinate ajajärgul on mehhaniseerunud ka salaluureteenistuses tarvitatavad abinõud. Šifrimasinad ja šifreeritud raadiopildid on muistse „sümpaatse“ tindi järeltulijad ja pärijad. Milliseks kord areneb töö sel alal uute abinõudega, näitab tulevik.

Vambo veste

I.

Meie siin Kohuvere kandis mässame ka suusaasjandusega. Malevkonna pealiku poeg, Vakkeri Andres, ajas need asjad liikuma. Jah, Andres on Kohuvere suusatajate hing. Tema teene see on, et saime seniste armetute laastude asemele uued moodsad suusad, tema teeneks võib lugeda ka seda, et kõik Kohuvere noored on koondunud kaitseliitu.

Aga pori ja pehmete ilmade vastu Andrese jõud ei jaksanud. No küll oli ikka häda ja ootamist! Inimesel on tuluuued suusad nagu kaks poleeritud mängukanni kambris püsti, kollased kepid kõrval, aga sõita ei saa... Kõik põllud, väljad, mäed ja kingud puha mustad ja vahete-vahel valab aga vihma. Mis ütleb suusataja süda, kui jõuluajalgi pead konutama kodus ja vahtima alalõpmata pilvi, et kas viinaks ometi ei hakka õhus lendema kaua oodatud lumehelbeid?

Aga igal kriisil ja kannatusel on kord lõpp. Ühel ilusal hommikul kattis paks lumi Kohuvere metsi ja mägesid. Tormasin otsekohe vestiväljalt toast välja ja lasksin pehmes lumes paar korda kukerpalli. Siis viisin ka suusad akna juure ja mäitasin neile lund. Ütlesin, et nüüd on nende kuivamisaja otsas, hakkavad saama korralikult lund ja tõrva.

Siis vastlapäeva hommikul ilmus meile Vakkeri Andres. Sõitis suuskadega otsekohe mu maja eeskotta ja tormas tuppa. Ma lubagu tal tarvitada natuke telefoni.

„Kõnele kas või toru tuliseks,“ ütlesin ja lisasin delikaatselt: „Kui tahad ehk jutelda oma lossineuiga, siis taandun teise tuppa?“

„Ei oli vaja. Mul pole Elleniga mingeid salaasju klaarida,“ ütles poiss ja pistab sõrme aparaadi ratta kodaraisse. Kõneles niimoodi:

„Hallo! See on Oiderma loss? Kes kõneleb? Vabandust! Ah, sina, Ellen?! Kuidas ma ometi ei tunnud sind häälest... On ju ka terve igavik möödunud ajast, millal sind viimati nägin. Palju maad on meie vahel ja teed on porised. Ja-jah. Nüüd, Ellenike, laotati valge lumivaip väljadele, kas meie ei jatkaks läinud talvel alustatud ühiseid suusaretki? Jah, juba täna! Teeme väikese vastlasõidu, mis? Ma sõidan kohe teele ja olen paari tunni pärast seal. Kuidas? Ah, haige oled. Kui kahju! Ei, ei, kui tunnend end halvasti, ära siis välja tule. Sõidame teine kord. Tervita isa! Ah, polegi kodus. Nüü. Palju tervist siis ja vabanda, et tülitasin!“

Viskas kuuldetoru ägedasti hanki ja vehkis edas-tagasi käia.

„Iialgi enne pole ma kuulnud, et Ellen oleks olnud haige. See neetud ilmastik tapab tänava ka kõige tervemate inimeste tervise,“ seletab poiss ja pöördub

siis minu poole: „Ma tahan viia raudteejaama kirju, tule kaasa. Sul pole ju suusad ka veel lumiseks saanudki.“

„Aga sa tahad ehk sõita, õieti sa peaksidki sõitma, oma sõbratarile külla?“ tuletan ma meele ja ta vastab: „Noh, me võime ju mõlemad teha ühe tuuri lossi lähedusse.“

Ega siis muud kui pistime suusad alla ja sõit läks lahti. Vakkeri värava tagant sõitsime läbi. Vana pealik oli õues ja kiitis: „Niiviisi jah, poisid! Nüüdisajal laseb igaüks kaaskodaniku nahal diugu, teie, kaitseliitlased, liulge lumel, see ei tülitata ega tee häda kellelegi. Õnn kaasa!“

Mõni minut hiljem vuhisesime juba üle kinkude ja kraavide. Vakkeri poiss on väle suusataja. Mul võttis keele vestile, kui sudisin talle järele.

Radteejaamas andsime kirjad ära ja puhkasime pisut. Tuttav ametnik tegi juttu:

„Täna kõik suuskadega platsis. Üks linnamees tuli ka ennist rongilt maha, suusad kaenlas. Siirdus teine sinna Oiderma kanti.“

„Oiderma kanti?“ kordas Andres. „Ei tea, kes sihuke linnamees võis olla?“

„Või minagi ta vaderiks olen olnud,“ vastas ametnik. „Näib mingi sekretär või saksik olevat. Teda on ennegi siin nähtud. Olevat teisel suhted lossirettniku tütreaga.“

Oh sa poiss, kuidas nüüd Vakkeri poisil võttis ruttu rattasse! Pööras kohe suusaotsad Oiderma sihis ja kihutas kui meeletu.

Varsti nägime ka värsked suusajälgi ja Andres tähendas põlglikult: „See käpard on end edasi vedanud nagu vana rauk. Kepijälgi on sorkinud nii tihedasti nagu oleks tal toss välja minemas!“

Minu arvasin, et ega see linnamees nii suur kärkard või ollagi. Ega tal muidu oleks õnnestunud võita ilusa Elleni poolehoidu.

Metsanurga tagant väljudes jäime äkki ehmunult seisma. Kaks suusatajat sõitis meile vastu. Need olid Ellen ja linnamees. Ellenil oli valge kampsun ja sama värvi mütsike, mille ääre alt lehvis tumedaid lokke. Neiu oli priske ja rõõmus. Ta sädistas nagu talvelinnuke oma kaaslaste kõrval. Linnasel oli sonimüts sügavasti peas, jalas ruudulised põlvpüksid.

„Su tulevase tervis ei näi just eriliselt halb olevat,“ ütlesin Andresele. Mu sõber aga ei teinud seda kuuldavakski. Ta seisis ikka veel liikumatult paigal, nagu oleksid ta suusapõhjad külmanud lumme.

Ellen, kui meid märkas, sattus esialgu segadusse. Siis sõitis aga ligi ja tervitas.

„Härra direktor Randman,“ tutvustas ta oma saatjat. Me kumardasime kergelt.

„Olin puha ja puru haige,“ vadistas Ellen, „pea valutab nii mis hirmus. Mõtlesin, et leban kogu päeva voodis, aga härra direktor Randman, näete, ajas hinge sisse. Nüüd tunnengi, et värskes õhus on parem. Kas suusatame nüüd kõik seltsis?“

„Ei,“ ütles Andres järsult. „Kus nüüd meie, lihtrahvas... Akki see ühissõit ei kuku nii direktorlikult välja kui preili näha soovib, mis siis? Meie läheme oma rada. Palju edu, armuline preili ja härra direktor!“

Seda öelnud, tõukas Andres kepid tugevasti lumme ja eemaldus nagu elav rakett. Mina endastmõistetavalt ta kannul.

Kogu tee ei rääkinud poiss sõnagi. Alles siis, kui seisatasime meie väravas, pomises ta pahaselt: „Seda poleks ma Ellenist kuidagi uskunud. Minule haige, teisele terve, oh sina petis tüdruku-tirts! Ja ütle mulle, mis sa arvad sellest nõndanimetatud direktorist?“

„Härra direktor Randman,“ tutvustas Ellen.

„Mis tast, tühjast, arvata, ega ta direktori mõõtu küll välja ei anna. Omavahel öelda, mulle see sell ei meeldinud. Ta pilgus on midagi ebameeldivat, midagi, mis tuletab meele mulle inimest, kes kõige peale valmis. Aga nüüd unustame kogu selle krempli ja astume meie poole vaatama, mis perenaine vastlaõhtuks valmistanud.“

Astusime tuppa ja mõnus oli oleskella soojas tares pärast esmakordset suusatamist. Õhtu saabudes tuli veel teisi malevlasi ja vestluses kadus aeg ruttu.

II.

Kell võis olla juba üksteist, kui äkki tilises ägedasti telefon. Kes küll peaks helistama nii hilisel tunnil? „Vaata järele kes seal on,“ ütlesin Andresele, kes istus aparaadi lähedal. Ta haaras mikrofoni ja hallootas. „Kuidas? Ah sina, Ellen! Mis!? Hallo!? hallo!?“ Seda öelnud, raputas ja lõgistas ta aparaadi kallal, aga kui enam ei vastatud, siis pöördus hääle värisesdes meie poole: „Ellen on hädas! Peame talle ruttama kohe appi. Lossis viibib roimar. Suuskadele, mehed! Suuskadele!“

„Mis seal siis öieti lahti on?“ küsisin. Andres vastas erutatult: „Mis minagi tean. Kuulsin vaid Elleni hirmunud häält ja appi hüüdmist. Siis oli kuulda, kuidas ta kisti eemale telefoni juurest. Rii-selemist ja mööblite ümbertõukamist oli selgesti kuulda. Siis katkes ühendus. Ärgem viitkem aega! Suuskadele, mehed!“

Asusimegi siis neli-viis meest suuskadele, ja sõit algas. Aga milline sõit! Andres ajas ees metsik-kiiresti. Edasi kõveras näis ta kuuvalguses imeelukana. Ta kiiresti vehkivad suusakepid viskasid lumele kummalisi varje, ta ise ähkis ja nohises nagu kiirrongi vedur.

Ma arutelin endamisi, et nii on see noorte inimeste asi. Ammu see oli, kui Andres oli oma kullakesele äärmiselt kuri, nüüd tormab talle appi.

Küllap seal Oiderma lossis siis ikka midagi erakordset juhtus. Lossis ei ela ju muud kui Ellen oma isaga. Isa öeldi veel olevat kodust ära. Vanal rentnikul öeldakse aga olevat roppumoodi raha. Mõni murdvaras tungis muidugi lossi ja ajas näitsikule hirmu peale.

Varsti sõitsime kõmisevale sillale, mille kaudu pääsime üle jõe lossi õue. Vana lossi härrastemaja oli osaliselt lagunenu. Siin oli vabadussõja ajal löödud lahinguid. Altkorral asetsevad rentniku eluruumid ja siin oli paar akent valgustatud. Muidu suur hoone lasus varemte hunnikuna teiste hoonete vahel. Terveks oli jäänud vaid ümarik torn, pooleksmurdunud lipuvardaga tipus.

Lossi õues oli töölisi ja nende perekonnaliikmeid. Need keelasid suusatajaid: „Ärge lähenege lossile! Ta laseb. Esiti pörutas ühe kuuli aknast välja nii mis klaasid klirisesid. Varsti peab siia jõudma kordnik. Üks asunistest sõitis otse enne teid teda kutsuma. Kuulge! Nüüd jällegi lõhub lossis... Vaene preili, ega ta olegi vististi enam elus!“

Oligi selgesti kuulda raskeid lööke. Need kajasid lossi seesmusest õudselt ja saladuslikult.

„Kes seal öieti mürtsutab?“ pöördusin tööliste poole. Üks, õigem mitu eite vastas korraga: „Eks see ole üks salapärane lugu. Olime juba magamas, kui äkki kuuleme revolvrilpauke. Jookseme välja, preili trepil ja karjub ikka: „Appi! appi!“ Akki tormab talle kallale kampsunis mees. Tõukab preili eeskotta ja tõmbab ukse prauhti kinni. Lukustab ragonal. Siis polnud aknast muud kuulda kui preili kisa. Meie vana ja paar teist meest jooksid paraadukse juure ja kukkusid kolistama. Keegi ei ava. Siis Sepa Rein ronis veetoru kaudu üles, et ehk pääseb teise korra akna kaudu lossi. Ütles, ega me või lasta Ellen-preililt maha tappa. Aga eks see kurivaim, kampsunis mees ikka, kuulis Reinu ronimist, tõmbas revolvriga kohe plirrdi läbi ruudu, ise pääskas: „Kes tuleb, see sureb!“ Nüüd ta seal sees mürab!“

Andres oli tormanud trepile ja raputas ägedasti ust. Samal ajal kõlas lossist ikka metsikumaid lööke. Arvatavasti peksis roimar maha mõnd ust. Nüüd kuuldus praginat ja Elleni hirmukisa. Alumisel korral kustusid tuled, teisel korral joosti ja elektrilambi terav valgusjuga löikas võbisedes ruumist ruumi.

„Nüüd ta ajab Ellen-preililt mööda lossi taga!“ konstateeris lossirahvas. Andres oli meelt heitmas. Vanem kaitseliitlane õpetas: „Tornist pääseb kergesti lossi. Näete, seal aidaseina ääres on redel, toome ja püstitame ta torni najale!...“

Öeldud, tehtud. Andres oli esimesena redelil ja meie järgnesime talle. Paar meest jäi alla valvele, et kurjategija ei pääseks putku.

Pehastunud raamidega torniakent lahti rõhuda oli kerge asi. Hüppasime torni ja hakkasime kiiresti laskuma alla keerdtreppi kaudu. All kostis jällegi tagumist vastu ust. Me nagu kukkusime pimedas tornis allapidi, kuni toppasime trepikojas, kus nägime aknast kumava kuu valgusel Ellenit, kes hoidis hingeldades ust. „Taevast halasta,“ ägas neid, „ma ei

suuda enam!“ Jällegi käis hirmus põrakas vastu ust. „Ma tulen, Ellen!“ hüüdis Andres ja oli üks-kaks-kolm neiu kõrval. „Mis siin ometi sünnib, Ellen?“ „Katsume selle riivi lükata uksele taha,“ rääkis Ellen. „Ma üksi ei jaksanud. Oh, kui sa teaksid, Andres, mis ma täna kõik kannatanud olen...“ „Ava üks!“ karjus mehe hääle ukse tagant. „Ava, või ma lasen!“

Andres tõstis Elleni kõrvale ja avas äkki ukse. Trepikotta langes, käed eespidi ja revolver välkumas käes, sasis peaga mees. Hetk hiljem oli määratseja Andrese raudsete käte vahel.

„Kurat võtaks!“ ümises Vakkeri poiss, „see on ju direktor! Mis jaoks selline kaabaklus? Vasta, sa näru ja naiste hirmutaja!“

„Ära käg-käg-kägista!..“ manguis roimar. „Lase hingata jaoks kaupagi!“

„Õigem oleks sul toss otsekohe välja pigistada, aga reostab kätt sinusugust lurjust mudida. Käi ees ja vaata, et sul mõtet ei tule putku panna. Pääsmist sul niikuinii ei ole!“

Liikusime läbi pimedate tubade alumisele korrale. Siin ootas juba kordnik, kes oli lasknud paraad-ukse muukida lahti.

„Oh-oi, Peeter Rand! ütles kordnik üllatunult. „Siin näen sind jälle. Sa lõhud elamut, paugutad revolveriga?“

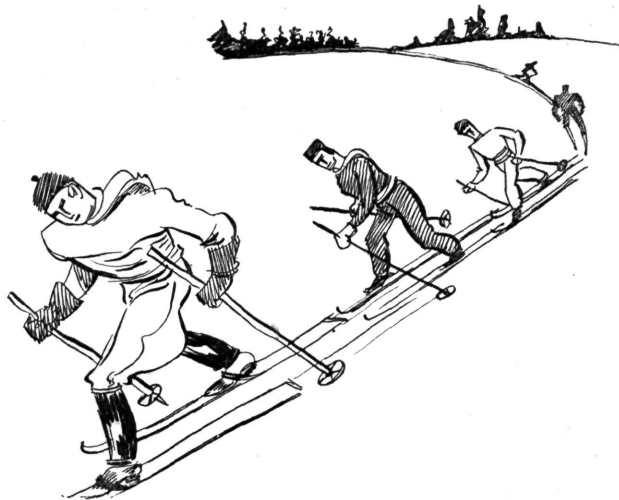
„Kas ta siis ei olegi direktor Randman?“ küsiteli Ellen. Kordnik naeris. „Direktor!? Jah, preili, taskuvarguse kunstis ja hasartmängudes võib ta küll olla direktor.“

Elleni jõud oli otsas. Kui kurjategija viidi ära, pöördus ta Andrese poole: „Ära ole mulle pahane! Langesin petise küüsi. Ta käis ennegi mõnikord siin, esines viisakalt. Täna aga, kui pääsis veinikeldrisse, jõi end täis ja hakkas määratsema. Ma pole varem näinud meest, kes võiks muutuda niivõrd metsikuks. Ta tahtis kasutada mu üksiolekut ja sattus kohe marru, kui sai mult kõrvakiilu. Ahvardas mu maha lasta või kägistada. Ma põgenesin ruumist ruumi ja ehitasin uste kaitseks barrikaade. Parajasti, kui telefoneerisin, lõi ta elutoa ukse maha ja rebis mult mikrofoni. Jumaluke küll, mis minust oleks saanud, kui te poleks mulle õigel ajal appi jõudnud! Ma ei tea, kuidas teid tänada?“

„Kui tulevikus teed vastlasõitu ainult minuga, siis on kõik tasa,“ ütles Andres ja Ellen kordas:

„Ainult sinuga, Andres!“

Olukord muutus romantiliseks, seepärast ütlesin: „Usun, Vakkeri poiss, et suudad oma kallima lossi kaitsmist jätkata üksi. Meie teeme tagasisõiduga algust.“

Asusime siis neli-viis meest suuskadele ja sõit algas

Mõni minut hiljem lohistasimegi suuskadega väsinult lumistunud väljal. See mitmekordne vastlasõit käis tõsiselt juba koibadele!

„Ega need suusad nii halvad asjad olegi,“ aruteli vanem kaitseliitlane. „Kui kuski madin lahti, nagu täna, võid tõmmata ikka otsekohe üle kraavide ja kün-gaste nagu niiti.“

Mulle meenusid ühe soome kaitseliitlase sõnad: „Mis kotkale tiib, seda on sõjamehele suusk.“ Ja ma usun, et soomlasel on õigus.

Suusahüpe

Kaitseliidu töö ja elu

Tallinna noorkotkaste maleva vanemate kogu koosolek

peeti 4. jaanuaril maleva staabi ruumides. Koosolekul andis maleva pealik ülevaate senisest tegevusest, mille järele selgitati töö juures üleskerkinud põhimõttelisi seisukohti. Olulisima küsimusena seisis päevakorras seisukoha võtmine naisrühmade tegevuse kohta. Teadupärast moodustusid endistest noorseppade naisliikmeist tütarlaste rühmad Tallinna Põhja malevkonna noorte malevkonna juures, kellele anti ajutine tegutsemise võimalus. Kuna praeguses olukorras, kus naiskodukaitse juures on asutatud kodutütarde organisatsioon, ei ole enam mingisuguseid takistusi nende rühmade üleminekuks naiskodukaitse noorte juure, leidis koosolek üksmeelselt, et tütarlaste rühmade töötamine noorte kotkaste kui puht poiste organisatsiooni juures tuleb lõpetada ja esimeseks märtsiks vastavad korraldused läbi viia.

Pärnumaa maleva vanemate juhtide kursuselt

Pärnumaa maleva vanemate rivijuhtide teadmiste värskendamiseks ja nende tegevuse ühtlustamiseks korraldas Pärnumaa maleva staap 3.—5. jaan. s. a. Pärnus kompanii-pealikute ja malevkondade õppepealikute kursuse ja selle lõpul üldise vanemate juhtide nõupidamise, millest võtsid osa ka malevkondade pealikud ja nende abid.

Kursusel käsitleti maleva instruktorite poolt taktikalist ja rivilist väljaõpet, laskeasjandust, vahiteenistust, sideasjandust, kuna maleva majanduspealik selgitas arvepidamist. Peastaabi õppepealik major Parts omakord tutvustas pealikuid uue lahinglaskmise kooliga. Nõupidamisel selgitati mitmeid kaitseliidu ellu puutuvaid küsimusi.

Nii kursusest kui ka nõupidamisest võtsid osa peagu erandita kõik maleva vanemad pealikud, kes püsisvas töömeeleolus moodustasid väga üksmeelse ja distsiplineeritud pealikute pere.

Suusapäev Elvas

Tartumaa maleva staap korraldab Elvas 4. ja 5. veebruaril s. a. maleva üldise suusapäeva, millest võtavad osa: Elva, Virtsjärve, Otepää, Kambja, Voldi, Jõgeva ja Tartu-Maarja malevkondade suusaspordlased ja suusk-jalgratturite osad. Tartumaal on selline ettevõtte esmakordne ja seetõttu on huvi päeva vastu suur.

Kavas on: 3, 5 ja 20 km suusatamine ja 10 km suusatamine rakmeis ühes laskmisega. Päevast võtavad osa nii mehed kui ka naised ja noorkotkad.

Pealeselle korraldavad eraldi suusapäevad Alatskivi, Räpina ja Võnnu malevkonnad.

Noorkotkaste Pärnumaa juhtide nõupidamine

29. detsembril olid Pärnus koos noorte kotkaste juhid maamalevast. Sõeluti aastast tegevuskava ja anti aru senisest tegevusest maarühmades. Otsustati pidada malevkondade kaupa suvised laagrid ja koos linna malevaga korraldada pikem laager nendele maapoistele, kel suvel selleks võimalusi jätkub. Üheaegselt toimus maleva pealikute kogu koosolek, kus muuhulgas endine maleva staap valiti ametisse tagasi.

Noorte kotkaste salgajuhtide kursused Valgas

Kooliõppetöö vaheajal möödunud aasta viimsete päevade sees oli Valka kogunenud üle 30 noorte kotkaste juhi. Valga noorte maleva korraldusel peeti juhtide kursused noorte kotkaste salgajuhi teadmiste taseme tõstmiseks. Kursustel pidi antama vanemaile juhtidele teadmisi, milliseid nad oma kodurühmas oskaksid siis õpetada edasi poistest juhtidele-salgapealikele.

Vaatamata halbadele teeoludele oli tulnud kokku hulk osavõtjaid kaugelt maarühmadest, kelle hulgas viibis ka kogukas pere nooremaid juhte — salgapealiku endid.

Kursuste esimese päeva õhtul oli nõnda nimetatud kirev õhtu, kus instruktorid näitasid koosviibijatele, kuidas korraldada noorte kotkaste esinemisi seltskondlikel ja noorte kotkaste oma koosviibimistel. Samal õhtul vanemad juhid omavahelistel rääkimistel arutasid teid, kuidas korraldada ajakirjanduse informeerimist noorte kotkaste tegevusest Valga malevas.

Kursusest osavõtjad

„Uus Talu“ 1933. aastal

ilmub üheksandat aastat endisel kujul ja endise hinnaga, olles odavam ja levinuim põllumajanduse ajakiri.

Oma laialdase kaastööliste perega, kuhu kuuluvad kõik meie paremad põllumajandusteadlased ja suurte kogemustega tegelikud põllumehed, püüab „Uus Talu“ teha kõik, et praeguse terava põllumajanduskriisi pehmendamisele aidata kaasa.

„Uus Talu“ annab endiselt kaasa niidu- ja karjamaakultuuri käsitava pildirikka aastaraamatu

„Niit ja Karjamaa“.

Kodumajanduse ajakiri

„Maanaise Kodu“ 1933. a.

ilmub teist aastat endise hinnaga ja endiselt kuus numbrit aastas.

„Maanaise Kodu“ püüab eriti panna rõhku talupere- naisele tarviliste praktiliste oskuste ja teadmiste levitamisele, nagu: käsitöö, õmblemine, kudumine, majapidamise korraldamine, aia- ja köögivilja kasvatamine, sulgloomade pidamine, tervishoid, laste kasvatus, toitude valmistamine j. n. e.

Uudisena annab „Maanaise Kodu“ eeloleval aastal tellijaile kaasa suure **käsitöö-mustrilehe**.

Ajakirjade tellimise hinnad jäävad endiseks.

„Uus Talu“ maksab	1 kr. 20 senti	aastakäik
„Maanaise Kodu“ eraldi tellides	1 kr.	„
„Uus Talu“ lugejaile	80 senti	„
„Niit ja Karjamaa“ eraldi tell.	1 kr.	„
„Uus Talu“ lugejaile	50 senti	„

Kõik kolm ajakirja koos tellides 2 kr. 50 senti aastakäik.

„Uus Talu“ ja „Maanaise Kodu“

tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

„Uus Talu“ ja „Maanaise Kodu“

toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lai tän. 41.